

د سرو زرو کرښې

راټولونه او ژباړه: انديال ساپي

کال ۲۰۱۷م
Ketabton.com

د کتاب ځانگړنې

د کتاب نوم: د سرو زرو کړښې

راټولونه او ژباړه: انديال ساپی

کمپوز: ژباړن

چاپ کال: ناچاپ

چاپ شمیر: ۰۰

خپړندوی: ریان ټولگټې اسلامي کتابتون

سريزه

د سرو زرو کړننې هغه نقل شوې ټولگې ويناوې، لنډې او تاثير ناکې کلمې دي چې په يوه کلکه رايه او سمه پرېکړه مشتملې دي، چې د تجربې، زيرکتيا کارونو د پوهاوې او جريانه زېږديدلې دي.

د پند، حکمت او غوره ويناوې په غالبه توگه له عقلمند او پوهه انسان څخه صادريږي چې تجربو زيرک کړی وي او د مېړانې نښه يې پرې لگولې وي.

حکمتونه او غوره ويناوې په بشري نفسونو غښتلی تاثير لري ، انسان فضيلت او غوره والي ته هڅوي او د هغه نښې ورته ښکاره کوي ، د هغې ترلاسه کولو ته يې رابولي او په خپلولو کې يې ورسره مرسته کوي.

دا ځکه چې غوره ويناوې د عقل زېږنده، د تجربې ثمره او د فکر نچور دی.

مونږ ته د صحابو، تابعينو، علماوو، دين د امامانو او مخکنيو پوهانو څخه ډېرې ټولگې ويناوې او گټور وصيتونه راپاتی دي چې د ټولنې په اصلاح، سمون، هوساينه، سرلوړۍ او

د سرو زرو کړنښې

{ ۲ }

ژوند د چارو په برياليتوب کې له مونږ سره مرسته کوي، او راته د يو روښانه او روڼ راتلونکي په لور د مثال په څير لار ښايي، چې د ټولو راټولول ناشوني کار دی خو مونږ هڅه کوو ترڅو پدې ټولگه کې ترې د خپل توان په اندزه ځينې نمونې ذکر کړو.

په پای کې د الله جل جلاله څخه سوال کوم چې دغه کوچنی عمل د ليکوال او لوستونکو د ثواب سبب وگرځوي.

انديال ساپی

اسلامي پوهنتون مدينه منوره

۲۰۱۸/۳/۳۰م

خپلې پټې چارې مو اصلاح کړئ:

امام ابن القيم - رحمه الله - وايي:

• څوک چې خپلې پټې کړنې سمې کړي، الله تعالى به يې ښکاره چارې سمې کړي.

• څوک چې د خپل ځان او خپل رب ترمنځ اصلاح وکړي الله جل جلاله به دده او خلکو ترمنځ اصلاح وکړي.

• څوک چې د آخرت لپاره عمل وکړي الله جل جلاله به يې ددنيا اړتياوې پوره کړي.

ستره جفا:

ابن حبان رحمه الله وايي:

" له دوستي وروسته دښمنی ستره جفا او تیروتنه ده، عقلمند ته يې کول ندې پکار، که چیرته وخت مو د هغې سپريدولو ته اړ کړي نو د سولې لپاره لار پريږدئ".

روضة العقلاء (۱۰۲).

مسافر څوک دی؟

ترکباني الحنفي رحمه الله وايي: « مسافری او ناشناوالی له کورنی او

د سرو زرو کړنښې

{ ٤ }

هيواد څخه لريوالی او له يو ځای څخه بل ځای ته سفر کول ندې،
بلکې مسافر هغه څوک دی چې په قران او سنت عمل کوي او
داسې څوک نه مومي چې پدې لاره کې ورسره مرسته وکړي، د
خلکو ترمنځ ناشنا وي خو الله جل جلاله او د هغه رسول ته نږدې
وي.»

اللمع في البدع والحوادث (٥٨٤).

د جومات پابند اوسئ:

سلمان فارسي أبو الدرداء ته وليکل، رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا:

ای وروره!

دجومات پابند اوسه، يقينا ما له رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
څخه اوریدلی دی چې فرمايل يې: "جومات د هر تقواداره او
پرهيزگاره کور دی".

بزارروایت کړی (٢٥٤٩)، وگوره "السلسلة الصحيحة" للألباني
(٧١٦).

د سرو زرو کړننې

== { ۵ } ==

د اخلاقو ارزښت:

که په عبادت کې دی کمی هر څومره وي، خو په اخلاقو کې کمی مه کوه، شاید اخلاق دی لوړو جنتونو ته د ننوتلو کیلی شي.

بد ورور:

ابن حبان رحمه الله وایي:

وروړنه د سختی او اړتیا په وخت پیژندل کیږي، ځکه په راحت کې خو ټول خلک دوستان وي، بدترین وروړنه هغه دی چې د تکلیف او ضرورت په وخت کې خپل ورور ذلیل او رسوا کوي. روضة العقلاء (۲۲۱).

کیسه:

د والدینو سره نیکی او چلند هغه کیسه ده چې ته یې لیکونکي یې، او بچیان به دی له تا وروسته نورو ته نقلوي، نو د کیسی لیکل دی په سمه توګه وکړه.

د الفاظو سم انتخاب:

که چیرته ووايي: چې نیمه ټولنه بده او ناکامه ده نو ټول په غوسه کیږي.

د سرو زرو کړنښې

{ ٦ }

خو که ووايې: چې نیمه ټولنه بريالی ده نو ټول دی وياړي.
داوړه جملې يوه معنی لري،
خبرې دی په سمه توګه انتخاب کړه تر څو پیغام دی تر نورو
ورسي.

درب او بنده ترمنځ يې اړيکه:

د مسلمان لپاره دوه پردې دي:

- لومړۍ: دده او د رب ترمنځ.
- دوهمه: دده او د خلکو ترمنځ.

څوک چې هغه پرده ماته کړې چې دده او د رب ترمنځ ده، الله
جل جلاله به هغه پرده ليری کړي چې دده او د خلکو ترمنځ ده.

د ليدو مخکې مو رب راضی کړئ:

د مؤمن لپار رب شته چې ورسره مخامخ کېږي به، او کور دی
چې په کې اوسېږي به، نو ده ته پکار دی چې خپل رب له ليدو
مخکې راضی کړي، او خپل کور له ورتلو مخ کې ودان کړي.

د وخت ضائع کول له مرگ ډیر زیان لري:

د وخت ضایع کول له مرگ څخه زیات سخت دی، ځکه وخت
ضائع کول دی د الله تعالی او د اخرت څخه جلا کوی او مرگ
ددنیا او دنیا د خلکو جلا کوي.

ددنیا ارزښت:

دنیا له پیل څخه تر پای د یو ساعت په غم نه ارزى ، نو بیا د ټول
عمر غم کول څنگه دی

خوبښ او ناخوبښه:

د نن ورځی خوبښ شیان سبا ته ناخوبښه او تکلیف وي، او د نن
ورځی ناخوبښه شیان سبا ته راحت او خوبښ وي.

ددنیا ستره بریا:

په دنیا کې ستره بریا دا ده چې خپل ځان هر وخت په هغه څه
مشغول کړئ چې دهغه لپاره مناسب او په اخرت کې ورته گټه
لري.

عقلمندي:

څرنگه عقلمند دی هغه څوک چې جنت د یو ساعت په شهوت
پلوري

د الله جلا جلاله عظمت:

د چا په زړه کې چې د الله تعالی لویې او عظمت وی ترڅو د هغه
نافرمانی ونه کړي، الله جل جلاله به یې د خلکو په زړونو کې
عزتمند کړي ترڅو یې ذلیل نه کړي.

دری شیان د آخرت د ثواب پرته په دنیا کې هم ګټه لري:

- حج کول بیوزلی او غربت ختموي.
- صدقه کول د مصیبت مخه نیسي.
- نیکی او ښیګړه کول عمر زیتوي.

دری شیان بیرته نه راستنيري:

- خبره چې له خولې ووځي.
- غشۍ چې له لښې ووځي.
- او وخت چې تیر شي.

د سرو زرو کړننې

{ ۹ }

څلور شيان مو څلورو ته رسوي:

- چوپتيا مو سلامتيا ته رسوي.
- نيکي او ښيگړه مو عزت ته رسوي.
- سخا مو سرلوړۍ ته رسوي.
- شکر ويستل مو د نعمتونو زياتوالي ته رسوي.

د قدرت شکرانه:

کله چې په دښمن برلاسی شوی، نو هغه ته ښه د خپل برلاسیتوت شکرانه وگرځوه.

ريښتني وياړ:

دا وياړ ندی چې ځواکمن راوپرځوي، بلکې وياړ دا دی چې له کمزوری سره انصاف وکړي.

د عقل ارزښت:

هر څه چې ډیر شي ارزښت کموي، بی له عقله چې څومره ډیر پری هغومره یې ارزښت لوړیږي.

د سرو زرو کړنې

{ ۱۰ }

د انسان خبرې هغه د عقل د لوړوالی استازیتوب کوي.

د نفس درملنه:

د خپل نفس او اروا درملنه وکړه، له ځان نه ټیټو خلکو ته وگوره ترڅو درد او لویي دی له منځه ولاړه شي.

مشکلات مو باید اړیکو دپریکون لامل نشي:

کله چې مو نوکان لویږی باید نوکان پریکړو نه خپلی گوټی، کله چې مو مشکلات زیاتېږی باید خپلی ستونزي او مشکلات ختم کړو نه خپلی اړیکې.

دخلکو په اړه هغه څه مه وایه چې د ځان په اړه یې ویل بد گڼی.

د مینې لوړه بیلگه:

چا سره چې ستا د اخرت غم نوی نو ستا غم ورسره هم نشته
(إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمْسَكَ عَذَابُ مَنْ الرَّحْمَنِ) [سُورَةُ مَرْيَمَ : ٤٥]
زه وېرېږم چې ته به د الله جل جلاله په عذاب اخته شي.
ریښتنی مینه دا ده چې تا سره د هغه چا په الهی عذاب د اخته کیدو

ویره وی چې ته ورسره مینه لري.

گناهونه پرېښودل د ذهني پیاوړتیا لامل گرځي:

له إمام مالك څخه وپوښتل شو حافظی د پیاوړتیا لپاره څه شی
گټور دی؟!

هغه ځواب ورکړ: که کوم شی ورته گټه رسوی نو هغه دگناهونو
پرېښودل دی.

الجامع للخطیب البغدادی (285/2).

لوڅوالی:

ډیر هغه شیان چې الله جل جلاله په دنیا کې حرام کړي،
په اخرت کې یې روا گرځولي،
لکه شراب او همداسی نور ...

پرته له لوڅوالی او برېښتوب څخه چې الله تعالی په دنیا او اخرت
دواړو کې حرام کړي،
بلکې زیاته پرده کول د الهی نعمتونو څخه دی،
الله جلاله فرمایي:

((إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى)).

دلته خو تا ته دا هوساينې شته چې نه وړی او نه لوڅ اوسېږي،
د بچيانو او فاميل غړو ته مو د جامو غوره انتخاب وکړئ، د تنگو
او لوڅو کاليو ليري اوسئ،
ځکه فاميل مو ستاسی رعيت دی او له تاسی څخه به دالله جل
جلاله په وړاندې دخپل رعيت پوښتنه کولای شئ.

ريا څخه د ځان ژغورولو په موخه خپلی نیکې پټول:

أبي حازم المدني ويلي دي:
خپلی نیکې داسی پټی کړه لکه څرنگه چې خپل گناهونه پټوي.
سير اعلام النبلاء (۶/۱۰۰).

ښه سوچ ورته وکړه:

خوښه دی چې هر چیرې تښتی خو
(إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ)).
هرو مرو همدا ستا د رب په لوري ورگرځېدل دي.
خوښه ده چې هر عمل کوی خو ستا عمل نامه
(لَا يُعَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا)).
هیڅ وړوکی، غټ حرکت داسي ندی پاته چې پده کښي درج شوی

نه وي.

نن درڅخه منل کيږي

((مِثْقَالِ ذَرَّةٍ))

ذره قدرې نېکي.

خو سبا ته درڅخه نه منل کيږي

((مِلَّةٍ الْأَرْضِ ذَهَبًا)).

دا ټوله ځمکه له سرو زرو ډکه جرمه هم ورکړي،

الله تعالى فرمايي:

((أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ)).

ايا تاسي انگېرلې وه چې موږ بابېزه پيدا کړي ياست او زموږ لوري

ته ستاسي هيڅکله راگرځېدل نشته؟"

ريښتني مړ څوک دی:

إمام ابن الجوزي - رحمه الله - ويلي دی :

" هغه څوک مړ نه دی چې له بدن څخه يې روح جلا شي ،

بلکې مړ هغه څوک دی چې په ځان د الله تعالى حقوق نه پيژني !".

التذكرة (ص ۱۸).

له خپلی گناه ویریدل د ایمان نښه ده!

ابن مسعود - رضي الله عنه - وایي:

"مؤمن به خپله گناه داسی ویني، لکه چې دا دیوی غټی
گټی (تبرې) لاندې وی او ویرېږي چې هغه پری را ونه غورځېږي،
او کافر به خپله گناه داسی ویني لکه مچ چې یې د پوزی تر څنگ
تیر شی"

تیر وخت:

ابن القيم رحمه الله - ویلي دي:

"د تیر وخت په پښیماني ځان مشغولول د حاضر وخت بربادول دی."
مدارج السالکین (۳ / ۵۰).

دردونکي حقیقت:

یو وایي:

نیکه ته مې وویل: ولي خپلی پیسې په قران کې پټوي؟
هغه وویل: زه پوهیږم چې تاسو یې نه خلاصوي.

د فکر وړ ده:

په يوه ليرې پرته سيمه کې می سل کلن بودا وليد،
تري ومي پوښتل: چې په دومره بوداتوب کې دی د روغتيا او چټک
کار راز څه دی؟

نو ويې ويل: کينه می پريښوده، صحت راته سلامت پاتی شو.

دردونکی حقيقت:

که چيرته مونږ پوهيدلی،
چې په غياپ کې زمونږ اړه څه ويل کيږی، نو د ډيرو خلکو په
مخکي به مو موسکا نوی کړی.

په زړه پوری ده:

مناسب وخت د راتلو انتظار مه باسه، بنايي هيڅ کله رانشی، بلکی
د ترکان په خير کار وکړه، ترکان د ميخ ټکوهلو لپاره خالی ځای نه
گوری، بلکی هنی د اېښودنی لپاره ځای ټاکي او په ټک وهلو سره
ميخ ډير په سختی خپله لار څيړوی،

خپلی غوښتنې وپيژنه او په کلک هوډ ورته لار څيړی کړه،
ځکه مترده او حيران شخص هيڅ کړنه نشي ترسره کولای.

تريخ حقيقت:

له يو حکيم څخه وپوښتل شو:
چې دا اسمان ولي دومره صاف وي؟
هغه موسکي شو او په ځواب کې وويل: ځکه هلته انسانان نه
اوسېږي.

هڅه وکړئ:

چې ځانته وفادره دوست پيدا کړئ.
ځينې سلفو ويلې دي: "ستره توبه وفاداره ورور درلودل دی".
آداب الدين والدنيا (مخ ۱۶۱).

هميشه مثبت اوسئ:

ځينې خلکو ژوند څخه د خوند او گټې اخستنې فرصت له لاسه
ورکړی،
منفي اړخو نو په ټينگار او له خپل حد څخه د هغې په لويولو
روږدې شوي، سره له دې يې دژوند له مثبتو برخو ځان ناخبره
ساتلي دي.

د بدلون اهم لاملونه:

پنځه شيان که چيرته بدلون ومومي نو لامله يې انسان هم بدليږي:

- قناعتونه.
- پاملرنې.
- وړتياوې.
- اړيکې.
- رهبر او لارښود.

د پږديو کورونو پرده ساتل:

د خلکو کورونو ته ړانده ننوځي او گونگې تری راوځي، هغوی د کورنیو چارو تفصیل او هلته اوریدلی خبرې په تاسو پوری هیڅ اړه نه لري.

د خپل ځان کمی پیژندل:

إمام الشاطبي د حمدون القصّار رحمهم الله -نه نقلوي :
 « څوک چې د سلفو ژوند لیک ته وگوري د سړیتوب له مرتبې
 څخه به دخپل ځان وروستوالې او کمی وپیژنی . »

کتاب الاعتصام (ص ۱۲۷).

دنورو څارل پرېږده:

- خپلې کړنې وڅاره، دنورو دکړنو څارل پرېږده، ځکه د نورو نه څارل نیمه راحت دي.
- د نورو په چارو کې تدخل مه کوه، د نورو په چارو کې عدم تدخل نیمه ادب دي.
- په ځنو حالتو کې چپ پاتی شه، ځکه چوپتیا نیمه حکمت دي.

دچا سپکاوي مه کوئ:

امام مناوي - رحمه الله - وایي:

"انسان لپاره مناسب دا ده چې د هیڅ چا سپکاوي ونه کړي، بنایي سپکیدونکی شخص پاک زړی، نیک عمله، او سپین نیته وي، الله جل جلاله د بندگانو سپکول، د پښیماني، ذلت او رسوايي سبب ګرځي."

فیض القدیر (380/5).

په عبادت کې ده سنت طریقه معتبره ده:

امام البانی -رحمه الله- وایي:

"په عبادت کې ډیروالی معتبر ندی، بلکې معتبره دا ده چې عبادت د سنت په طریقه او له بدعت څخه لیرې وی".

ابن مسعود رضی الله عنه هم دی خبری ته اشاره کړی، فرمایي: "په سنت کې میانه روی په بدعت کې له کوښښ څخه غوره ده".
السلسلة الصحيحة (5/14).

دخلکو رضایت:

حسن بصري-رحمه الله- وایي:

"ما چې کله خلک ولیدل چې له خپل خالق څخه نه رضا کیږي، نو پدی پوهه شوم چې ددی په څیر یې له مخلوق څخه هم نه رضا کیږي".

کذب المفتري (422).

څلور شيان درته بريا تضمينوي:

- تر ټولو زيات کار .
- تر ټولو زياته پوهه .
- تر ټولو زياتې اړيکې .
- تر ټولو ښه اخلاق .

دری شيان مه پرېرډه چې ستا د ژوند پريکړه وکړي:

- بدی خاطرې .
- خلک .
- مال

د دريو جملو په اړه ځان ناخبره کړه:

- ما اوریدلی .
- خلکو ویلي .
- خلک به وايي .

د خپل ځان په اړه دری شيان مه منه:

- نور درته قناعت درکړي چې ته له هغوی ټیټ یی .

- خپله دا عقیده ولري چې ته له هغوی کم یی.
- په نورو باندې د لوړوالی په توان دی شک وکړي.

خلک او لمونځ:

علامه ابن القيم - رحمه الله- وایې: "خلک په لمانځه کې پنځو مرتبو ته ویشل کیږي:

لومړۍ: مرتبه:

هغه څوک دي چې د ځان سره ظلم کوي او د لمانځه په حق کې تفریط کوي، د لمانځه په وختونو، ارکانو، ټاکلي مقدار او اوداسه کې کمی کوي.
(ده ته به سزا ورکول کیږي).

دویمه: مرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه د وختونو، ټاکلي مقدار، اوداسه او ظاهري ارکانو خیال ساتی، خو د وسوسو په په وړاندې یې د نفس مقاومت پاتی راغلی وي، په لمانځه کې د وسوسو او افکارو سره پاتی کیږي.

(له ده سره به حساب کیږي).

دریمه: مرتبه:

د سرو زرو کړننې

{ ۲۲ }

هغه څوک دی چې لمانځه د وختونو، ارکانو او ټاکلي مقدار حفاظت او ساتنه کوي، نفس يې د وسوسو او افکارو په وړاندې مقاومت کوي، د دښمن سره په مبارزه بوخت وي ترڅو لمونځ ترې غلا نه کړي.

(ښايي ده ته بښنه وشي).

څلورمه: مرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه ته ودرېږي، دهغه حقوق، ارکان، او ټاکلي مقدار په سمه توګه ترسره کوي، زړه يې د لمانځه ارکانو او سمې کړنې ته متوجې وي ترڅو کوم شی ترې ضايع نشي، بل کې ټول سوچ او فکر يې د لمانځه سموالی، بشپړتيا او پوره والی ته وي، زړه يې په لمونځ او د الله جل جلاله په بندګۍ بوخت وي.

(ده ته به اجر او ثواب ورکول کېږي).

پنځمه: مرتبه:

هغه څوک دی چې لمانځه ته ودرېږي د هغه حقوق، ارکان، او ټاکلي مقدار په سمه توګه ترسره کوي، خو سره له دې يې خپل زړه د الله جل جلاله په وړاندې يخی وي، د زړه په سترګوهغه ته ګوري او څارنه يې کوي، زړه يې د الله جل جلاله له مينې او لويې ډک وي، داسې وي ګويا چې دا يې وينې او ليدنه يې کوي، ټولې

د سرو زرو کړننې

{ ۲۳ }

وسوسې او نفسی خاطري د مينځه تللي وی او پرده يې د ده او الله جل جلاله ترمينځه اوچته شوي وي.

د ده او نورو د لمانځه په غوروالی او لويې کې دومره توپير وي لکه ځمکه او اسمان، دا په لمانځه کې د خپل رب په رضایت بوخت وی او خپلی سترگې پری ويخوي.
(دا خپل رب ته نږدې دي).

زمونږ ټولنی دنی حالت دقیق انځور:

ابن مفلح الحنبلي رحمه الله وايي: "د خلکو ډير ناشنا حالت چې زما تر سترگو شو او ملاحظه می کړ، هغه دا چې: زیاتره يې د هیوادنو او ودانیو په وړاندو چغی وهی ، دخپلوانو او خپلو مشرانو په مړینه ژاړی، د رزق په کمښت افسوس کوي، د وخت او خلکو بدی بیانوی، د ژوند سختې یادوی ، دنرخونو لوړوالی او د حاکمانو زیاتی ذکر کوی، دوی د اسلام ړنگیدل، دجوماتونو شپیدل، د سنتو مړینه، د بدعاتو خپریدل، د گناهونو ترسره کیدل ولیدل او وینی يې، خو مونږ یو هم ونه لیدو چې د خپل دین لپاره يې غږ پورته کړی وي، پخپل تقصیر يې ژړلی وی، د خپل عمر په بی ځایه تیریدو ښیمانه شوی وی، زه ددی لپاره پرته ددین په اړه

د سرو زرو کړننې

{ ٢٤ }

ددوی لا پروایي، او د دوی په سترگو کې د دنیا له لوی او عظمت بل لامل نه وینم.

(الاداب الشرعية لابن مفلح ٢٤٠/٣).

نیکمرغی په دري شیانو کې ده:

- د الله جل جلاله حکمونه پرځای کول.
- په خپله برخه قناعت کول.
- د الله جل جلاله په پریکړه راضی کیدل.

وخت او شپې ورځې دی وړاندې دوه انتخابه پردي:

- یا به د نورو لپاره قدوه گرځي.
- او یا هم عبرت.

د ځان لپاره مناسب انتخاب وټاکه!.

دری خبرې باید د هر چا په ذهن کې ځای ولری:

- له مرگ څخه خلاصی نشته.
- په دنیا کې آرامی او راحت نشته.
- او د خلکو له خبرو سلامتیا نشته.

پوره بدله:

علامه ابن عثيمين رحمه الله وايي:
پدې پوهه شه که چيرته دی دخپل مسلمان ورور عیبونه خپاره او
ښکاره کړل!

هر ورو به الله جل جلاله پر تا داسی څوک مسلط کړي،
چې ستا عیبونه او نیمگړتیاوی خپری او څرگندی کړي.
تفسیر سورة الحجرات (۱/۵۲).

علم او عمل:

- علامه ابن القيم رحمه الله وايي:
- که چيرته علم پرته له عمله فايده لرلي، نو الله جل جلاله
به اهل کتابو د علماوو بدی نه بيانوله.
 - که چيرته عمل له اخلاص پرته گټه لرلی، نو د منافقینو بد
به نه ويل کيدل.

شخصیت لوړونه:

د خلکو خبرې د خاورو په څیر دی، که په هوا کې وانلوڅی،

د سرو زرو کړنې

{ ۲۶ }

نو د قدمونو لاندې کيږي.
سالمه اوسه د خلکو ژبې نه چوپ کيږي.

شخصیت لوړونه:

ذره بین دی یو اړخ ته کړه....
د بې ارزښته کړنو لوړول د سترګیا پرته بله مانا نه لري،
هر څه ته مناسب اهمیت ورکړه که چیرې ورته له حده زیات
ارزښت ورکړي د هغه سره چلند به درته ستونزمن شي.

اتفاق:

ابن عثیمین رحمه الله وایي:
" هر هغه څه چې د خلکو ترمنځ د کینې، جلاوالی، او دښمنۍ
لامل ګرځي شریعت یې په کلکه ردوي، ځکه د اسلام سپیڅلې
دین اساس د مسلمانانو ترمنځ په یووالی، محبت او دوستۍ بنا دي."
الشرح الممتع (۱۴۳/۸)

د فکر وړ ده:

ايا زمونږ په ژوند يو تورسرو غيرت كول مهم ندى؟
 ښځينه مړى د تدفين پر مهال يې محارم د قبر څنډو ته راټول شوى
 وى د مړى له ځاى يې كړى تاو كړى وى ترڅو پردى كس ورنږدى
 نشي.

پرلپسې په لوړ غږ اواز كوى، جنازه پټه كړى قبر ته پرده وكړى.
 دا ټولى كړنې پخپلى تور سړى باندې دوى د غيرت څرگندونه كوي
 پداسې حال كې چې هغه په كفن كې مړه پرته وى.
 خو په ژوندنۍ بيا د ډيرو كړنه ددى برعكس وى خپلو تورسرو ته د
 بې پردگۍ، مخ د لوڅوالۍ او هغه ناروا لباسونو د اغوستلو اجازه
 وركوي چې هغوى بدن د اندامونو ښكارندوي كوى.

دردناك حقيقت:

مونږ هغه امت وو چې څه وخت مو گډې اوبزې خړولې،
 د اسلام په راتلو سره مونږ داسې امت شو چې د امتونو مشرې او
 ساتنه مو پيل كړه،
 خو كله چې مو اسلام ته شاه كړه د گډو په څير مو نور امتونه
 خړوى.

پرتله:

گټې له الماسو څخه ډیرې دراندې وي،
خو له الماسو سره هېڅ نه مساوی کېږي،
همدرانګه اشخاص هم،
سړیتوب او مقام یې باید له منصب او رتبې قیاس نشي بلکې په
اخلاقو یې قیاس شي.

په الله جل جلاله باوري اوسئ:

دګناه لپاره توبه شته،
د غم لپاره خوشحالی،
د تنګستیا لپاره راحت،
د سختی لپاره اسانی،
د بدبختی لپاره نیکبختی،
او د هر څه لپاره حل،
خو یوازی صبر وکړئ او په الله جل جلاله باوري اوسئ.

د سرو زرو کړننې

{ ۲۹ }

مجاهد رحمه الله وايي:

يقينا الله جل جلاله ديو چا د ديندارۍ او نيك عملۍ له امله د هغه بچيان او لمسيان صالحه او نيك عمله كوي.

الحلية لأبو نعيم (285/3)

نورو ته احترام لرل:

نورو ته احترام او درناوې درلودل هغوي ته ستا د اړتيا په معنی ندې، بلکې دا ستا اخلاق دی که څه هم هغوي يې وړ نه دي. ستا ارزښت ستا په اخلاقو پوری تړلی دی.

شخصیت لوړونه:

که په ژوند کې هر څه د لاسه ورکړي، خو په الله جل جلاله باندې خپل باور له لاسه مه ورکوی

دوه شيان انسان نړوي:

- په تیر وخت په اړه فکر کول.
- او دنورو په کړنو ځان مشغولول.

شخصیت لوړونه:

زما له ناوړه اخلاقو شکایت مه کوه!
بلکې ماته په خپل ځان کې وښايه، چې باید ښه اخلاق څرنگه
وی.

الهي رڼا:

د نورو په بدو کړنو او ويناوو راضی کيدل او پری خوښی
څرگندول هغی د کړنی په معنی دي.
الله جل جلاله فرمایي: ((إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ)).
ژباړه: کله چې تاته منافقین راشي.
دغه وينا يواځی ابی ابن سلول کړی وه،
خو الله جل جلاله یې نسبت ټولو ته وکړ، ځکه دوي ټول پری
راضی ول!!

دوستی کله نږیري:

د خلکو ترمنځ دوستی نه نږیري،
مگر داچې کله یې ترمنځ ملامتیا زیاته شی، دروغ ډیر شی، پاملرنه
او اهتمام کم شی.

تعصب:

باید تعصب یواځې د دلیل لپاره وی نه د خلکو د نظرونو لپاره

امام احمد بن حنبل رحمه الله وايي:

- زما د مالک، شافعي، اوزعي او ثوري- رحمهم الله- تقليد مه کوي، بلکې علم له هغه ځايه يې واخلي چې هغوي تری اخستي دي.

- بيا وايي: د اوزعي راي، مالک راي، او ابو حنيفه- رحمهم الله- راي ټولې اراء او نظرونه دي، چې زما په وړاندې يو شان دی، بلکې حجت او دليل يواځې په اثارو کې دی.

صفة الصلاة للأباني •

له دریو ځان وساتئ:

- دخوښۍ پر وخت له ژمنۍ.
- د غوسې پر وخت له ځوابه.
- او د غم پر وخت له پریکړۍ.

لنډه کیسه خو د ژوند تگلاره ټاکي:

یو سړی عبد الملك بن مروان ته راغلی وویل:

زه دی له یو کاره خبروم هغه ورته وویل:

خبر می کړه خو دروغ به نه وایي، غیبت او منافقت به هم نه کوي،

هغه وویل: بیا خو ماته بیرته د ستیندو اجازه راکړه.

الهي رڼا:

هغه رب چې نیتونه او خاطرې څاري، نو د کړنو او او ویناوو څارل به یې څرنگه وي!!

الله جل جلاله فرمایي: ((وَأَسْرِوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ)) [سُورَةُ الْمَلِكِ : 13]

ژباړه: که تاسي پټي خبري وکړئ او که په لوړغږ (د الله لپاره یو شان دي)؛ هغه خو آن د زړونو په حال باندي پوهیږي.

د نورو سره مو اخلاق او رویه سمه کړئ:

نیکه می راته وویل:

ای بچوریه زړونو دترلاسه کولو او زړونو د ماتولو ترمنځ یو

باریکه تار دی چې هغی ته اسلوب وایې.

شخصیت لوړونه:

که غواړی چې زما شخصیت معلوم کړی نو له ما پوښتنه وکړه یا
راسره ملتیا وکړه، که دا دی له وسه پوره نوی،
نو زما په اړه له چا پوښتنه مه کوه، ځکه زمونږ ټولنه له کینه گرو
او نفاق اچوونکو ډکه ده.

وهم او حقیقت:

له وهمی او خیالی مانیو څخه د حقیقت جونگره ډیره غوره ده

په اړه یې اندیښنه مه کوه:

که څوک تاته رد بد وایې ستا د رسوایې او زیان هڅه کوی، دا مانا
نده چې ته یې د زړه په ترلاسه کولو کې پاتی راغلی یې بلکی تایې
له ناوړه څیری پرده پورته کړه.

نن سبا په زیاتو انسانانو دغه متل ښه تطبیقېږي چې وایې:
ټول عمر یې ورسره ښه وکړل یوه ورځ ورسره بد وکړل د عمر ښه

يې هيروی او د ورځی بد یادوی.

د زړه سلامتیا:

ابن القيم رحمه الله زړه د سلامتیا په اړه وايي:
د زړه سلامتیا تر هغی نه بشپړېری تر څو چې له پنځو شيانو سالر
پاتی نشي:

- له شرک څخه چې توحيد ماتوی،
- بدعت چې د سنت خلاف کوی،
- شهوت چې د الهی امر مخالفت ته دی رابلی،
- غفلت چې د ذکر سره تضاد لری،
- خواهش چې د اخلاص سره ټکر لري.

الجواب الکافی (۱۲۶).

ابن القيم رحمه الله وايي:»

زړه دی په دری ځایونو کې گوره:

- قران کریم د اوریدلو په وخت کې
- د ذکر په مجلسونو کې.
- د ځانلوالی عبادت په وختونو کې.

د سرو زرو کړننې

{ ۳۵ }

که پدې ځایونو کې دی ونه موند نو دالله تعالی نه سوال وکړه چې د زړه لورینه درباندي وکړي، ځکه ته زړه نه لري».

دا کار کول په ډیرو سخت وي:

مُورِّقِ الْعِجْلِيَّ -رحمه الله-وايې :هغه څه چې زه يې دلسو کلونو راهيسې د کولو په هڅه کې يم خو تر اوسه پورې پرې نه يم توانيدلای،

(المعلی بن زیاد) تری وپوښتل دا کوم کار دی أبا المعتمر ؟

هغه وويل : د بې ځايه خبرو چوپ پاتی کيدل ."

طبقات ابن سعد (7 / 213).

شخصيت لوړونه:

هر شخص د خپل فکر او پاملرنې له زاويې د نورو کړنې څاری،

• دچا غيبت مه کوئ.

• دچا سپکاوی مه کوئ

• په چا ظلم مه کوئ

• او مه دچا په نیتونو او خاطرو کې ننوځئ

دردونکی حقیقت:

که په اوس وخت کې درته فرضا دا ژمینه مساعده شی، چې دخپل
ځان په اړه پشی شاه کیدونکی خبرې واورې،
نو له هغې چا به درته سخته صدمه ورسی چې مخامخ درته خدا
کوي.

د وخت ارزښت:

لومړي: وخت د اسلامي تاریخ پايو کې:

(1) ابوبکر رضي الله عنه وايي: «الله تعالی لپاره د ورځې خپل عمل
دی چې د شپې نه قبلوی او د شپې خپل عمل دی چې د ورځې نه
قبلوی».

(2) عبد الله بن مسعود رضي الله عنه وايي: «په هيڅ څه دومره نه
پنښمانه شوی ې له هغه ورځې چې لمړي پرېوځي، عمر می کم
شي او عمل می زیات نشي».

(3) عمر بن عبد العزيز رحمه الله وايي: «شپه او ورځ په تا کې
کار کوي (ژوند دی کموي)، ته په هغې کې نیک عمل وکړه».

(4) حسن بصري رحمه الله وايي: «ای بنی ادمه! یقینا ستا عمر څو
ورځې دی، کله چې ورځ تیرېږي ستا د ژوند یوه برخه هم له منځه

ځي».

(5) ځينو ويلې: «ما داسې خلک ليدلي ول چې له درهم او دينارو څخه به يې زيات د خپل وخت ساتنه کوله».

(7) أبو العلاء المعري رحمه الله وايي: «دري شيان نه راستنېږي: وخت، بنايست او ځوانی».

(8) يحيى بن هبيرة رحمه الله وايي «وخت هغه سرمايه ده چې بايد ساتنی ته يې پاملرنه وشي خو زه وينم چې له تاسی څخه ډير په اسانی ضايع کيږي».

(9) ځينې حکيمانو ويلې: «څوک چې يوه ورځ بې لدې تيره کړی چې کوم حق ونه سپاري، کوم فرض اداء نه کړي، کوم د خير کار ترسره نه کړي او کوم علم حاصل نه کړي نو ده د خپلی ورځی نافرمانی وکړه او له ځان سره يې زياتی وکړه».

(10) د وخت په اړه مآثوری ويناوې:

- د وخت ضائع کول د بدبختی نښه ده.

وخت سره زر دی.

- وخت د توری په څير دي، که ته يې پری نه کړي تا پری

کوي.

- د نن کار سبا ته مه پرېږده».

(11) ابن الجوزي - رحمه الله - د وخت په اړه وايي: «انسان ته پکار دی چې د زمانې ارزښت او د وخت قدر وپيژني، د الله له اطاعت پرته يوه شيبه هم ضايع نه کړي، په لومړيتوب سره په کې غوره کړنه او وينا وړاندې کړي، بايد د نيکۍ په کارونو کې يې نيت سست نوی تر څو بدن يې له کولو څخه عاجزه نشي، يقينا سلفو به د خپل وخت له هرې شيبې گټه اخستله، له عامر بن عبد القيس څخه نقل دي، يو سړی ورته وويل: ماته څه ووايه، هغه ورته وويل: لمر راوښه».

دويم: وخت د غربي پوهانو له نظره:

(1) «فوضى هله عامه شي کله چې مونږ وخت تصادف ته پرېږدو» فکتور هوجو.

(2) ايا په ريښتني د ژوند سره مينه لري؟ که داسې وي نو وخت به ځايه مه تېروه ځکه وخت د ژوند اصل او جوهر دي» فرانکلين.

(3) په ښه توگه د وخت حفاظت او ساتنه وکړه، ويې څاره، دغه کړنه د هر ساعت او دقيقه سره وکړه، ځکه وخت دی له گوتو څخه داسې وځي لکه خوی مار، د خپل وخت هرې دقيقې ته د ارزښتناک او سپېڅلې شي په نظر وگوره، هغی ته اهميت،

څرگندتیا او اهتمام ورکړه» ثومان مان.

(4) هغه ستونزه چې زموږ په نفسونو کې پټه ده، دا ستونزه نده چې موږ وخت نلرو، بلکې ستونزه له وخت څخه په ښه شکل د گټې اخستنې په کیفیت کې ده، د وخت- د مال برعکس- جمع او ذخیره کول ناشونې دي، ځکه موږ یې په مصرف مجبوره یو، لکه په یوه دقیقه کې د 60 ثانیو د سرعت په څیر، که زموږ خوښه وي او کنه، خو داسې ښکارې چې وخت د ارزښت پوهی ته کم پام شوي، او دهغې په ناسمه توګه مصرف ته زیات» د.ر.أ ماکینزي.

(5) موږ نشو کولای چې د دقیقو ستن کنټرول کړو، نو بیا ستونزه د ساعت په اداره کولو کې نده، بلکې په موږ کې ده چې ځانونه څنګه د ساعت موافق عیار کړو» د.ر.أ ماکینزي.

د علم په خپرولو کې سستی مه کوئ:

• ابن المبارک رحمه الله وایي :

« له پیغمبري څخه وروسته له علم نشرولو او خورولو بله غوره درجه نه پیژنم ».

تهذيب الکمال (۱۶/۲۰).

د سرو زرو کړننې

{ ٤٠ }

• امام ابن القيم رحمه الله وايي:

« په علم سخا او د هغی خپرول د سخا له لورو مرتبو څخه دی، په علم سخا کول د مال له سخا بهتر دی، ځکه علم له مال څخه غوره او ارزښتناک دی. »

مدارج السالکین (٢/٢٨١).

• ابن الجوزي رحمه الله وايي:

« که څوک خوښه گڼي چې له مرگ څخه وروسته يې نیک عمل پری نشي نو علم دی خپور کړی. »
التذكرة (٥٥).

عمل او وينا مو سر يو کړئ

زبيد الیامي رحمه الله وايي:

د ابن مسعود رضی الله عنه خبری شل کاله چوپ پاتی کړم او هغه دا: " د چا وينا چې له عمل سره برابره نوی هغه خپل ځان رتی. "

گټوره فائده او قيمتی وينا:

سري السقطي وايي:

د شبهاټو په پریښودلو نشي توانیدلای مگر هغه څوک چې

شهوټ پریږدي.

الطیوریات (59/1)

شخصیت لوړونه:

چا چې دی درناوی وکړ ته یې هم درناوی وکړه،
چا چې سپک وگنلې، د هغه نه په لریوالی د ځان درناوی وکړه.

د قناعت عینکې:

قناعت هغه عینکې دی چې په سترگو یې کړی، نو ژوند درته
بنکلی ښکاري،

خو که د سترگو دی لرې کړي نو سترگی دی بیا په هیڅ شی نه
مېږي.

بدگمانی:

بکر المزنی رحمه الله وایي:

" له هغه خبرو ځان وساته که په کې په سمه وي نو ثواب نه درسي
او که په کې خطا وي نو گناهنگاریږي، چې هغه پخپل مسلمان
ورور بد گمانی کول دي.

رواه ابن سعد في الطبقات (7/157)

د فکر وړ ده:

پخپلو جیبونو کې د صدقې پر وخت تر ټولو کم نوټ لټوو،
او بیا د الله نه غواړو چې مونږ ته پرې جنت الفردوس راکړي،
د الله په لار کې مو د صدقې کچه خومره ټیټه ده،
او غوښتنې مو خومره لوړې دي.

د نصیحت او نیوکې منل:

ابن قدامة المقدسی رحمه الله وایي:
"سلفو به هغه څوک خوښول او مینه به یې ورسره لرله چې هغوی
ته به یې د هغوی ننگړتیاوې او عیبونه ورپه گوته کول،
خو نن سبا په غالبه توګه مونږ ته تر ټولو د بغض او کینې وړ هغه
څوک دي چې مونږ ته زموږ ننگړتیاوې او عیبونه رانښايي."
منهاج القاصدين (١٩٤)

له هغه چا سره مینه وکړئ چې درته سمه لار ښايي:

علامة ابن عثيمين رحمه الله وايي:

«هر څوک چې له تاسره په دين نصيحت نیکيو ته په هڅولو او له

بديو څخه په منع کولو کې ښيگره او مرسته وکړي،

نو دا تقاضا کوي چې ته له هغه سره مینه او محبت وکړئ،

په اوسنی وخت کې ځينو خلکو د کړنې پر خلاف،

چې ته ورته په نیکيو امر وکړئ له بديو څخه يې منع کړئ، او

ورته د خير او سمی لار لارښوونه وکړئ،

نوزره درته له کينی او بغض ډکوي،

چې دا کار هم د دين او هم د عقل خلاف دي».

شرح اقتضاء صراط المستقيم (ص 279)•

ريښتنی ورورلی:

امام ابن باز رحمه الله وايي:

«ورور دي هغه دي چې درته يې نصيحت او يادونه وکړه او له بدو

يې خبر کړي،

نه هغه چې له تا ناخبره، لا پروا او درته چاپلوسی کوي،

په ريښتنی ورور دی هغه دي چې درته نصيحت او يادونه کوي،

د سرو زرو کړنې

{ ٤٤ }

دالله جل جلاله لور ته دی رابلي،
د خلاصون لار درنښايي ترڅو يې خپله کړئ،
د هلاکت له لاری دی ویروي او دهغی ناوړه پایله درنښايي ترڅو
تری ځان وژغورئ».

فتاوی ابن باز (14/21)•

حق باید له هر چا ومنل شي:
فضیل بن عیاض رحمه الله نه د تواضع په اړه وپوښتل شو،
هغه وویل: « حق ته ټیټدل، او ورته غاړه کینښودل، او له هر چا
څخه د حق منل».

تهذیب المدارج {2/680}•

امام سیوطي رحمه الله وايي:
د ماشومانو پنځه ځویونه که چېرې لویانو د خپل رب سره درلودلی
نو ولیان به ول:

- د رزق پروا نه لري.
- د ناروغۍ پر وخت له خپل رب څخه فریاد نه کوي.
- په گډه خوراک کوي.

- د ویرې پر وخت یې له سترگو اوښکې روانې وي.
 - د جنگ او جگړې پر وخت د سولې په لور منډه کوي.
- حسن المحاضرة (1/521)•

شخصیت لوړونه:

د خپل ځان د درناوی یو ډول دادي،
چې له هغه اشخاصو جلا شئ چې ستا قدر او اهمیت نه پیژنی.

د ناوړه اخلاقو خاوند:

- په خلکو کې تر ټولو د ناوړه اخلاقو څښتن هغه دي، چې کله
درځخه ناراضه او خپه شي:
- نیکي دی هیره کړي.
 - راز دی افشا کړي.
 - دوستی دی له یاده وباسي.
 - او هغه څه درپسې وایي چې په تا کې نوي.

د سرو زرو کړنې

{ ٤٦ }

چوپتيا:

په سختو حالتو کې چوپتيا درناوی او احترام زیږوی، په خلاف د جنجال او جگړې چې د کینې او نفرت لامل کیږي.

عقلونه هله کوچنې شي،

چې د نورو په عقلونو مشغوله شي، او بیا هله لوړ شي چې کله یې ترکیز او پاملرنه خپل ځان ته شي.

نیت او عمل مو یواځې د الله لپاره ځانگړی کړئ

امام شافعي رحمه الله وايي:

«ای ابو موسی! که خپل ټول کوشنې وکړئ چې ټول خلک خوښ وساتئ نو دا ناشونی ده،

کله چې داسې ده نو خپل عمل او نیت یواځې د الله لپاره خالص کړه».

شعب الإيمان للبيهقي (10/201)

یواځې خوښ ښه یې لږینه چې ترڅنګ دی زر منافقین وي.

د ذکر اړینې فائدي:

- ابن القيم رحمه الله وايي:

د سحر او ماښام اذکار د زغری په څیر دی څومره چې یې کلک والی زیاتېږي هغومره یې څښتن ته زیان نه رسیږي، بلکې کله د زغری کلک والی تر دی ورسېږي چې غشي له ستیدو وروسته بیرته ویشتونکی ته رسی..

- ابن عثيمين رحمه الله وايي:

د سحر او ماښام اذکار په ژغورنه کې د یاجوجو او ماجوجو له دیوال څخه پیاوړی دی د هغه چا لپاره چې له حاضر زړه نه یې ووايي..

- ابن الصلاح رحمه الله وايي:

څوک چې د سحر او ماښام د اذکارو، د لمانځه وروسته اذکارو او د خوب د اذکارو پابندی وکړي، د الله جل جلاله له ذکر کونکو شمیرلی شي...

- ابن القيم رحمه الله وايي:

د ذکر له گټو څخه دا دی چې ذکر کونکی ته قوت او ځواک وربښي، تر دی چې له ذکر سره هغه څه شونی دی چې د ذکر پرته یې تصور نشي کیدای.

• ابن کثیر رحمه الله وايي :

د اذکارو جاکټ واغوندئ تر څو مو د پريانو او انسانانو له شرونو وژغورئ،،،

روحونه مو په استغفار(بښنه) پټ کړئ تر څو د شپي او ورځي گناهونه مو ورژوئ،،

کچيرته درته مصيبت در وړسي چې تاسو يې بد گنئ زر دی چې تاسی به راضي او باوري شئ چې دا هغه خير دی چې د رب له لوری تاسی ته مقدر شوی دی، ځکه تاسی په رب پوری پناه نیوله ده،،

• ابن القيم رحمه الله وايي:

دا ځکه چې کله د زړه غفلت زیات شی نو کلک والی او سختی یې هم زیاته شی، کله چې دالله جل جلاله ذکر وکړي دغه سختی یې داسی لېرې شی لکه څرنگه چې قوله په اور گې ولی کیږي.
*د زړه سختی د الله جل جلاله د ذکر په څیر په بل څه له مینځه نه ځي.

• په هر حالت کې د خپل رب یادونه وکړئ:

ابن القيم رحمه الله وايي:

الله تعالی هیڅکله د ذکر کوونکی ژبی اجر نه ضایع کوي، بلکې

د سرو زرو کړننې

{ ٤٩ }

ذکر کونکی ته پرې ثواب رسي که څه هم زړه يې غافله وي .. خو
د ثواب ترمنځ تفاوت موجود وي.
روضه المحبين (1/309).

اخلاق خپلی مرتبې لري،

څومره چې دی اخلاق لوړيږي هغومره دی د خلکو ترمنځ قدر
لوړيږي

نور د کړنو سره د چلند اسانه لار:

که د خلکو خبرو درمند کړئ،
نو خپل نفس په ډیر فکر او سوچ لا مه دردمند وه،
چې ولی یې دا وویل او ولی یې داسې وکړل،
لومړۍ په خپل رب باور وکړه او بیا پخپل ځان،
ترڅو چې هغوی ستا په څیر انسانان دی نو د ژبو پرته بل څه نه
لري،

نه گټه درسولی شي او نه ضرر،
یو کار ته له خپلی اندزی زیات ارزښت مه ورکوه.

د سرو زرو ګرښې

{ ۵۰ }

بشریت د عقلونو ډولونه:

د انسانانو عقلونه په دری ډوله دي

- لوړ عقلونه چې له افکارو او نوښتونو بحث کوي.
- متوسطه عقلونه چې له پېښو بحث کوي.
- ټیټ او کمزوری عقلونه چې له خلکو خبرې کوي.

علامة ابن عثيمين رحمه الله وايي :

" د قران کریم زیاته لوستنه زړه د ثبات او سلامتیا تر ټولو ستر

سبب دی "

نور علی الدرب (۲۰۱۲).

خلکو ته د اسلام ناشناکیدل:

إمام ابن القيم - رحمه الله- وايي :

((کله چې د اسلام ناشناوالی زیات شی، نو علماء به کم او کم عقل به زیات)).

زاد المعاد (۳/۴۴۳).

د سرو زرو کړننې

{ ۵۱ }

پیاوړی عزم:

د حق په لاره کې یواځې پاتې شه، خو د باطل د لارې سر لښکر مه جوړیږه.

د آخرت په فکر کې شئ:

عمر بن عبد العزيز رحمه الله وايي:
آخرت مو سم کړئ دنیا به مو سمه شي، او د باطن اصلاح وکړئ
ظاهر به مو اصلاح شي.
حلیة الأولیاء ۵ (۲۶۶/).

د نفس رضایت:

ابن الجوزی رحمه الله وايي:
د انسان ستر مصیبت د خپل نفس رضا کول او پخپل علم قناعت
کول دی، چې دا ستونزه په ډیرو خلکو کې عامه شوی ده.
صید الخاطر ابن الجوزی (منځ ۴۷۰)

لمونځ:

تر څو چې صحت درسره په جای نماز د ودریدو ملتیا کوی، نو
تراوسه دی هیڅ هم د لاسه ندی ورکړی.

سوچ او فکر ته اړتیا لری:

الله جل جلاله فرمایي: ((وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَهْرَهُ وَبَاطِنَهُ ۖ)) او خپل ښکاره او پټ نعمتونه یې پر تاسي تمام کړي دي. مجاهد وایي: ښکاره نعمتونه اسلام او رزق دی، او پټ نعمتونه د گناهونو او تیروتنو پټوالی او پرده ده.

مه خفه کیږه:

مه خفه کیږه که یو څوک ستا قدر او احترام نکوی، ځکه دا دانسانانو طبیعت دی تر هغې د نعمت ارزښت نشی پیژندلای تر څو چې له منځه ولاړ شی.

په خپلو کړنو کې د دو شیانو کوښښ کوه:

• اخلاص

• د نبوی سنتو پیروی.

لدى پرته عمل به دی بیا داسی وی لکه څرنګه چې الله تعالی یې حال بیان کړی: ((وَبَدَا لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ)) [سُورَةُ الزُّمَرِ: ۴۷]

د الله لخوا به دوی ته هغه څه څرگند شي، چي هيڅکله يې د هغه فکر نه دی کړی.

مجاهد وايي: داسی عملونه يې کړي ول چې دوی پری د نيکیو گمان کولو خو هغه په ريښتني گناهونه ول.

تر ټولو ستر سياست چوپتيا ده

د هری قضیې او حالت په وړاندی به انسان د ژبی استعمال له دری حالاتو خالی نوی:

- اقرار کول.
- انکار کول:.
- چوپ پاتی کیدل.

د چوپتيا په اړه د سلفو ويناوې:

(۱) ابو العتاهية وايي: څوک چې چوپ پاتی شو نجات يې وموند، چاچې د خير او نيکی خبرې وکړي ښيرازه شو، چاچې له الله سره ريښتولي وکړه سرلوری شو، چاچې د علم طلب وکړ پوهه يې ترلاسه کړه، چا چې چې له خلکو سره ظلم وکړو بد يې وکړل، چا چې له خلکو سره نرمی وکړه په رحمت کې شو، چا چې

غوږ ونيو پوهه شو.

(۲) أبو الذیال وایې: چوپتیا داسی زدکړه لکه څرنگه چې خبری زده کوی، که خبری درته لارښوونه کوی نو چوپتیا دی ساتنه کوی، په چوپتیا کې به دوه ښیگرې ترلاسه کړی:

- له هغه چا به زدکړه وکړی چې له تا پوهه دی.
- او دهغه چا له جهالته به خلاص شی چې له تا ناپوهه دی.

(۳) له اکثم بن صیفی څخه وپوښتل شو په انسانانو کې دی څومره نیمگړتیاوې پیدا کړی؟ هغه ځواب ورکړ: له شمیرولو زیاتی، خو ما چې شمیرلی اته لکه عیونه دی، چې دغه ټول د ژبی په ساتنه پتیرې.

(۴) سلمان فارسی رضی الله عنه ته یو سړی وویل ماته نصیحت وکړه، هغه ورته وویل، خبری مه کوه. هغه وویل: څوک چې د خلکو ترمنځ اوسېږی نشی توانیدلای چې خبری پرېږدی.

سلمان فارسی ورته وویل: که چیرته دی خبری کولی نو حق وایه او یا چوپ پاتی شه.

(۵) ابو بکر رضی الله عنه به خپله ژبه ونيوله او ویل به یې: دی زه له ستونزو سره مخامخ کړی یم.

ابن مسعود رضی الله عنه به ویل: زما دی په الله جل جلاله

قسم وی چې له هغه پرته بل څوک د عبادت مستحق نشته، د ځمکې پرمخ له ژبې پرته بل څه د اوږد بند وړ ندی.

(۶) وهب بن منبه وایي: ټول حکماء پدې متفق دی چې چوپتیا د پوهی او حکمت اساس دی.

(۷) شمیط بن عجلان وایي: ای بنی ادمه ته نه یې چوپ شوی، مگر په امن شوی یې، کله چې خبرې کوی نو احتیاط وکړه، یا به خبرې ستا لپاره دلیل وی او یا به پر تا دلیل وی.

(۸) فضیل بن عیاض ویلي دي: حج او د الله جل جلاله په لار کې څوکی اوجهاد کول د ژبې له بندولو سخت ندی، کچیرته د خپلې ژبې په اړه درسره فکر پیدا شو. نو ته په یو سخت او اړین فکر کې یې.

(۹) له عبد الله بن مبارک رحمه الله څخه لقمان د وینا اړه وپوښتل شو چې خپل ځوی ته یې ویلي: که چیرته خبری کول له سپینو زرو دی نو چوپتیا له سرو زرو څخه ده، عبد الله بن مبارک ورته وویل ددی معنا داده: که الله جل جلاله د بندګۍ خبرې له سپینو زرو دی نو هغه د نافرمانۍ خبرې پرېښودل له سرو زرو څخه دی، ځکه دا دی خبری ته ورګرځي چې له گناهونو څخه ځان ساتل غوره دی له نیکو کولو نه.

ايا خبرې کول غوره دی که چوپتيا؟

(۱۰) د احنف بن قيس په وړاندې يادونه وشوه چې خبرې کول غوره دی او که چوپتيا؟ ځينو وويل: چوپتيا غوره ده احنف بن قيس وويل خبرې غوره دی، ځکه د چوپتيا گټه له خپل خاوند پرته بل چاته نوي، او غوره خبرې هر اوریدونکي ته گټورې وي.

(۱۱) د عمر بن عبدالعزيز په مخکې يو عالم وويل: له پوهې سره چوپتيا داسې ده لکه سره د علمه خبرې کول، عمر بن عبد العزيز ورته وويل: زه اميد لرم چې له ددې دواړو څخه به په ورځ د قيامت سره له علمه خبرې کونکي غوره وي، ځکه خبرو گټه يې نورو ته ده او دچوپتيا گټه يې ځانته ده، هغه ورته وويل: اې امير المؤمنينه د فتنې وينا په اړه څه وايي: نو عمر بن عبد العزيز په ژړا شو.

(۱۲) عمر بن عبد العزيز رحمه الله ويلي دي: "چاچې خپلې خبرې له عمله حساب کړي، پرته له گټورې وينا به يې خبرې کول کم شي، ځکه زياتره خلک خبرې له خپل عمله نه حسابوي، په هغه کې له حده وځي او په اړه يې فکر نکوي.

(۱۳) له سليمان بن عبد الملك څخه نقل شوی چې ويل به يې: "چوپتيا د عقل خوب او خبرې يې يښوالی دی، چې يو حالت

له بل حالت پرته نه تکمليږي، خبرې او چوپتيا دواړه اړين دي.
 (۱۴) خو دچوپتيا په هکله غوره وينا د عبيد الله بن أبي جعفر ده چې وايي: کله چې يو څوک په مجلس کې خبرې کوي او له خپلو خبرو په تعجب کې شي نو چوپ دي شي، او که چوپ وي او له خپلي چوپتيا په تعجب کې شي نو خبرې د پيل کړي.

هغه چوپتيا چې غوره گڼلې شي او سلفو يې په اړه تيزي ورکړي: د نارواو او يا دهغه مباح خبرو پريښودل دي چې انسان د حرامو لور ته رابلي، او له هغه چوپتيا منع شوي، چې سره له توانه د حق او يا هغه روا وينا پريښودل وي چې په هغه کې خير او شر مساوي وي.

کله خبرې کول گټور دي او کله چوپتيا او په کوم ځای کې کوم يو مناسب دي:

(۱۵) ابن القيم رحمه الله وايي: "ژبه دوه ستر افتونه لري که انسان له يو څخه خلاصی بيا مومي نو له دويم څخه نشي خلاصيدای:

د خبرو افت او د چوپتيا افت، کله هر يو يې په خپل وخت کې له بله ستره گناه وي،

له حق څخه چوپ کیدونکی گونگ شیطان دی ، د الله تعالی څخه سرغړونکی، ریاکار او غوړه مال دی کله چې د خپل نفس په اړه ونه ویریری.

په ناروا او باطله وینا کونکی هم ویونکی شیطان او د الله جل جلاله نافرمانه دی، زیاتره خلک په خپلو خبرو او چوپتیا کې بی لاری او ددغی دو ډولونو ترمنځ دی.

خو مینځ لارې بیا د سمی لاری څښتانان دی، خپلی ژبی له نارواو ساتی او په هغه څه یې خلاصوی چې دوی ته په دنیا او اخرت کې گټه رسوی، له دوی به هېڅ یو ونه وینی چې داسی خبری وکړی چې له فایدی پرته دی ضایع شی، بی لدی چې په اخرت کې ورته زیان ورسوی، یقینا د قیامت په ورځ به انسان د غرونو هومره له نیکو سره راشی خو وبه وینی چې ژبی به ورته ټولی ړنگی گړی وی، او یا به دغرونو هومره له گناهونو سره راشی خو وبه وینی چې ژبی به ورته د الله جل جلاله د ډیر ذکر له امله ټول ختم کړی وی.

د سرو زرو کرښې

{ ۵۹ }

ريښتني نیکمرغې:

عبد الرحمن السميټ رحمه الله وايي: "زه پدې وپوهيدلر چې
ريښتني نیکمرغه د نورو زړونه خوشحالول دي".

څلور ربانې وعدې

(لن شکرتم لأزیدنکم)

که شکر مو وويست څه به درته نعمت زیات کړم.

(فاذکروني أذکرکم)

ما یاد کړي څه به تاسو یاد کړم.

(ادعوني أستجب لکم)

ما راوبلي څه به ستاسو غوښتنې ومنم.

(وما کان الله معذبهم وهم يستغفرون)

ندي الله جل جلاله عذاب ورکونکي دويته پداسی حال کې چې

دوی بښنه غواړي.

دا ډیر شرم دی:

چې ته په هغه څه ویاړی، چې ستا کړنه نده،

پخپل بنائست مه ویاړه،

د سرو زرو کرښې

[٦٠]

پخپل نسب مه وياړه،
ځکه ته دی له موره پداسی حال کې زیږدلی یې چې د رنګ،
صحت او نسب اختیارونکی نوی،
که د خلکو احترام نه کوی نو د خپل خالق احترام وکړه
یواځې پخپلو اخلاقو ویاړه چې ستا کړنه ده

غربت:

په غربت او بیوزلی کې تر ټولو غوره دا ده، چې مصلحت له
ملګرو دی لیري ساتی.

د ټولنیزو رسنیو استعمال:

خواله رښیو د استعمال پر وخت مو باید دا ایت په پام کې وی
(يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)).
(سُورَةُ النُّورِ ٢٤).

هغوی دي هغه ورځ نه هېروي چې کله د هغو خپلي ژبي، خپل
لاسونه او پښې به د هغو په کړو وړو شاهدي ووهي.

د سرو زرو کړننې

== { ٦١ } ==

اړتيا:

اړتيا سپين بيري هم ټوپ وهنې ته اړ کوي.

عقل:

يواخې دا پوره نه ده چې ته ښه او پياوړې عقل ولري، بلکې مهمه او لازمه دا ده چې ته يې ښه او پر ځای استعمال وکړي.

تل خيرخواه اوسه:

- د نورو سوکالي ستا خوښې نه ختموي.
 - د نورو مالدارۍ ستا رزق نه کموي.
 - دنورو روغتيا ستا صحت ته زيان نه دی.
- تل پاک نفسه او خيرخوا اوسه، د نورو لپاره هغه څه خوښ کړه چې د ځان لپاره يې خوښوي.

شخصي ژوند د تنظيمونې شپږگونې قواعد:

- له استعمال وروسته ټول شيان خپل ځای ته رسوه.
- له استعمال وروسته خلاص کړي شيان قلفوه.
- غورځيدلی شيان خپل ځای ته اوچتوه.

د سرو زرو کړنښې

{ ٦٢ }

- ویستلی جامی (کالی) خپل ځایو ته راځوړندوه.
- کوم شیان چې رغونی ته اړتیا لری هغه روغوه.
- د اړتیا وړ شیان له ځان سره یادداشت کوه.

د زړه تنگستیا:

- زړه می راتنگ شو له نیکه می وپوښتل چې څه وکړم؟
هغه راته په ځواب کې وویل: ای بچوریه!
په دری شیانو خپل وخت مه ضائع کوه:
- په تیر شوی کار افسوس ځکه هغه نه راستنیری.
 - خپل ځان له نورو سره پرتله کول، ځکه دا کار کومه گټه نه لری.
 - ټولو خلکو د رضایت هڅه، ځکه دا ناشونی ده.

گناهونه علم له مینځه وړی:

- ابن تیمیة-رحمه الله-وایی:
ځینی گناهونه گټور علم له مینځه وړی، بلکی ځینی یې د شته علم
د هیرولو لامل کیږی
مجموع الفتاوی: (١٤/١٦٠).

د بچيانو روزنه

ولي ډير زر خپلو بچيانو سره اعصاب له لاسه ورکو!!!

- نسبت لويانو ته هغوی په خبره کم پوهيږي.
 - د هغوی روزنه صبر او پرلپسې کونښن ته اړتيا لري.
- په ياد ولری چې زمونږ چغی هغوی ته زیان رسوی او له مونږ يې لیری کوی.

اعتذار

که چیری ستا په نفس د عذر وړاندی کول سخت وی، نو په یاد ولره چې ستا ناوړه کړنې د نورو په نفسونو سختی دي.

باید پر یو بل رحم وکړو:

کچیرته انسانانو د زړونو لیدل ممکن وی، نو د هر زړه دردونکی کیسې به د لوستی وي،
راځی چې په یو بل رحم وکړو، ښایي الله جل جلاله پر مونږ رحم وکړی.

د سرو زرو ګرښې

{ ٦٤ }

ستا ارزښت په تا پوری تړلی:

خلکو ته په ځان ښوونه ژوند مه تیروه په دی تمه چې څوک دی
خوښ کړی،

ستا ارزښت په نورو کې نه دی،
بلکې ستا په داخل پوری تړلی دی.

په ځان باور:

په ځان باور دا عقیده لرل ندی چې ټول خلک دی تا خوښ کړی،
بلکې دا عقیده لرل دی چې د خلکو خوښی او نه خوښی ستا په
شخصیت اغیز ونه کړی.

د هیڅ چا سپکاوی مه کوه:

مرغان مېړیان خوری خو چې کله مړه شی بیا یې مېړیان په خوراک
پیل کوی،
حالات بدلیږی....

د هیڅ چا سپکاوی مه کوه،

که نن ځواکمن یې نو په یاد ولره چې زمانه له تا ډیره ځواکمنه ده.

له جاهله گيله مه کړئ

إمام الذهبي-رحمه الله- وايي :

جاهل د خپل ځان رتبه او قدر نه پيژني، نو څرنگه به د بل چا رتبه او احترام وپيژني.

سير أعلام النبلاء (١١/٣٢١).

د احترام پر ځای يې سپکاوی مه کوئ:

شرمخ سره لدی چې ستر خطر دي خو خلک يې ستاينه کوی،
او سپی سره له دی چې د خلکو څوکی کوي دوی يې سپکاوی
کوی،

همداسی ډیر خلک دهغه چا سپکاوی کوی چې خدمت يې کوی،
او هغه چا ته احترام لری چې سپکاوی يې کوی.

د خپلو گناهونو پلټنه وکړئ

((وَمَا أَصْبَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ)). ((سُورَةُ الشُّورَى :

((٣٠

پر تاسي چي هر مصيبت راغلی دی، ستاسي د خپلو لاسونو له
عملونو څخه راغلی دی،

په سمه لار د تللو پایله

الله جل جلاله فرمایي:

((وَأَلِّوْا اسْتَقْمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِيَنَّهُمْ مَاءً غَدَقًا))

ژباړه: که خلك په ثبات سره پر سمه لاره تللي وای، نو موږ به هغوی ښه خړوبه کړي وای.

له اسلام پرته بل دین الله ته د منلو وړ ندی

علامه ابن عثيمين - رحمه الله - وایي:

که هر څوک فکر کوی چې د ځمکې پر مخ الله جل جلاله ته د اسلام پرته بل دین د منلو وړ دی، هغه کافر دی چې په کفر کې یې هیڅ شک نشته دی.

مجموع الفتاوى (٣/٢١).

د نظر ساتنې په اړه د سلفو ویناوې

• انس - رضي الله عنه - ویلي دي:

کله چې دی تر څنگ ښځه تریږی نو سترگې پټه کړه تر څو له تا واوړی.

الورع لابن ابي الدنيا (٧٢).

• ابن عمر - رضي الله عنه - وايې:

د خلکو کورونو او ودانيو ته ورښکاره کيدل د امانت له ضايع کيدو شميرل کيږي.

الورع لابن أبي الدنيا (٧١).

• له قيس بن الحارث روايت دی وايې:

سلمان - رضي الله عنه - ويلي: " چې مړ شم بيا راژوندی شم بيا مړ شم بيا راژوندی شم بيا مړ شم بيا راژوندی شم دا ماته ډيره اسانه ده له دی نه چې دمسلمان عورت ووينم يا هغه زما عورت وويني. الزهد لأحمد (١٩٢).

• حاتم - رَحِمَهُ اللهُ - وايې:

شهوت درى ډوله دی:

• دخوراک شهوت.

• دخبرو شهوت.

• د د نظر او ليدنی شهوت.

خوراک په ډاډ، ژبه په رښتيا، او نظر په عبرت اخستنی کنترول کړه.

شعب الإيمان للبيهقي (٥/٥٧١٢).

• له وکیع - رَحِمَهُ اللهُ - روایت دی وایي:

مونږ له سفیان الثوري سره د اختر په ورځ ووتلو نو وویل: لومړی هغه څه چې مونږ به پری نن پیل کو د خپلو نظرونو ساتنه ده. الورع لابن أبي الدنيا (٦٦).

• أبي حکیم وایي:

حسان بن أبي سنان د اختر په ورځ ووتلو کله چې کور ته راستون شو ښځی ورته وویل: څومره ښائسته ښځی دی نن ولیدی؟ کله چې یې تری پوښتنه زیاته کړه هغه وویل: تباہ شی ما له خپلی غمی گوتی پرته بل څه نه دی کتلی تردی چې تاته راستون شوم. الورع لابن أبي الدنيا (٦٨).

• علاء بن زیاد وایي:

خپل نظر د ښځی په ځړوکی پسی مه پسی کوه ځکه نظر په زړه کې شهوت پیدا کوی. الزهد لأحمد (٣١١).

• إبراهيم بن أدهم ویلي دي:

باطل ته ډیر کتل زړه نه د حق پیژندل ختموی. حلیۃ الأولیاء (٢/٨).

• قال ابن القيم -رحمه الله:-

د نظر په ساتنه صبر ډیر اسان دی په هغه درد باندی د صبر نه چې له نظره پیدا کیږی.

الجواب الكافي (١٥٣).

• ابن القيم -رحمه الله- وایي:

د نظر له افت څخه دادی : چې افسوس، اسویلي او درد په میراث کې پرېږدی یو کس به وینې چې نه بیا په هغه کار برلاسه وي او نه تری صبر کولای شی.

الجواب الكافي (١٥٣).

• مجاهد -رحمه الله- وایي:

له حرامو څخه نظر ساتل د الله جل جلاله مینه په میراث کې پرېږدی.

فتاوی ابن تیمیة (١٥/٣٩٤).

د تیروتنی اصول:

إمام ابن القيم رحمه الله ویلي :

دخطایي او تیروتنی دری اصول دي:

• لومړی تکبر او لویې چې ابلیس یې په خپل انجام

ورسو.

• دویم حرص چې ادم علیه السلام یې له جنت څخه

راوويست.

• دریم کینه چې انسان یې د خپل ورور په وژنه جرات

مند کړ.

څوک چې له ددری واړو وساتل شو نو له شر څخه په امن شو:

کفر له لویې مینځته راځي،

گناهونه له حرص څخه،

ظلم او زیاتی له کینې څخه».

(الفوائد_ ۱ / ۵۸).

دبدعاتو مخنیوی

إمام الأوزاعي رحمه الله وايي:

"کله چې بدعت پیل شي،

او اهل العلم یې انکار ونکړي، نو وروسته بیا سنت وگرځي".

التعديل والتجريح للباجي المالکي (۱/ ۴۶).

دغې لورول سړیتوب ندی:

که چېرې سړیتوب دغې په لوړوالی کې وي،
نو سپی به په سړیتوب او نروالي کې د ټولو سردار و.

له ځانه پیل وکړه!!!

ددي پر ځای چې دفتوی پر کرسی ناست او پر نورو تور پوری
کوی.

خپل ځان داصلاح کونښن پیل کړه.

له ځان وروسته گناه مه پریرده

نیکمرغه هغه دی،

چې له مړینې سره یې گناهونه هم مړه شي.

د عبادت خوند:

امام أحمد بن حرب رحمه الله وايي:

"پنځوس کاله می دالله جل جلاله عبادت وکړ،

خو دعبادت خوند می تر هغه احساس نکړ ترڅو چې می لاندي

شیان پرېښودل:

د سرو زرو کړنې

[۷۲]

- دخلکو خوښی می پرېښوده ترڅو وتوانیدم چې حق ووایم.
- دې لاری خلکو ملگرتوب می پرېښود نو دنيکانو له ملگرتیا برخمن شوم.
- د دنیا خوندونه می پرېښودل پرځای می داخرت خوندونه وموندل.

سیر أعلام النبلاء (۳۴/۱۱).

د نورو پرده ساتل

که غواړی چې دالله جل جلاله لوری په پرده کې پاتی شي،
نو هغه دهیڅ یو بنده بی پرده گي مه کوه.

په عمل کې د سنتو پیروی

إمام ابن القيم رحمه الله وایي:

داخلاص او رسول صلی الله علیه وسلم له پیروی پرته عمل داسی
دي،

لکه مسافر چې خپل پنډوکی (پیتی) کې شگې بارکړی وي،
چې دپنډوکی له دروندوالی پرته ورته بله کومه گټه نلري.

الفوائد (۴۹).

د گناهونو ناوړه پایله:

خومره خلک دی چې په غاړه کې یې دگناهونو زنځیر په اچولو سره، شیطان د اور لوری ته راکشکوي:

ابن الجوزی رحمه الله وایي:

گناهونه دگناهنگار په غاړه کې دزنځیر په څیر وي چې پرته له استغفار او توبې نه لیري کیږي.

صبر

دصبر په اموخت سره،

دژوند نیمې ستونزې راکمېږي.

تل عادل او سه:

شیخ الإسلام ابن تیمیة رحمه الله وایي :

په ټولو واجب دي،

چې په هر حال کې، له هرچا سره عادل واوسی،

ظلم په مطلق ډول حرام دي،

هېڅ وخت په هېڅ صورت جواز نلري.
منهاج السنة (٥/١٢٦).

د ژبې کنټرولول

مالک بن دینار رحمه الله وایي:
سلفو به ددری خبرو سپارښتنه کوله:

- دژبې په کنټرول.
- داستغفار په زیاتوالی.
- او په ځانلوالی.

صفوة الصفوة (١٦٤/٢).

د استغفار فضیلت:

شیخ الإسلام ابن تیمیة (رحمه الله) وایي :
استغفار(له ربه بښنه غوښتل)له ټولو ستره نیکی ده، مجال یې
پراخه دي ،
څوک چې په وینا، عمل، او رزق کې د کمۍ او زړه د تقلب احساس
کوي،
نو استغفار ته دی مخه کړي.

مجموع الفتاوى: (۱۱/۶۹۸).

د ځان اهمال د ټولنې اهمال دي

ابن باديس وايي:

" هغه څوک بل چاته گټه او فايده نشي رسولای چې د ځان په اړه
بي پروا وي،

په عقلي، روحي او بدني لحاظ ځان ته پاملرنه ددی لامل کيږي چې
انسان دی دنورو په اړه هم خيرخوا واوسي".

د زړونو ثبات:

امام أحمد بن حنبل- رحمه الله- ته دفتني پر وخت وويل شو:

ايا نه گوري څرنگه باطل پر حق بر لاسي شو؟

هغه ځواب ورکړ: "هيشکله داسی نده، تر څو چې زړونه ثابت

وي نو تر هغی به حق غالب وي"

ربه ته مو پر حق باندی زړونه ثابت کړي.

له نورو سره ښیځېږه:

داسمان دلاندې او دځمکې پر سر په هرځای کې له هر چا سره
ښیځېږه او نیکې وکړه، ځکه ته نه پوهیږی چې کله او چیرته به
یې بدله مومی؟!!!

د نیکانو بدی بیانول:

دانسان لپاره داشر پوره دی چې نیک عمله او صالحه نوی،
خو د نیکانو په اړه بد وایې!!!

د مرگ په اړه د خلکو یقین:

عمر بن عبد العزيز (رحمه الله) وایې:
ما داسی یقین ندی لیدلی چې د شک په څیر وي، پرته د مرگ په
اړه دخلکو د یقین نه، لدی امله مرگ ته تیاری نه نیسي.

له وینا سره باند کړنه مل وی:

وینا دښه کولو سره دی عمل هم ښه کړه،
تر څو ښه وینا او ښه عمل سره یو ځای شي.

دیني پوهه فتنو څخه د خلاصی لامل گرځي:

مقبل الوادعی رحمه الله وایي:

مونږ دفتنو په زمانه کې اوسو،

واجب ده چې دالله په دین کې پوهه تر لاسه کړو،

تر څو وکولای شو په پوهی او بصیرت سره له فتنو لیری پاتی شو.

قمع المعاندين (٦١).

امر بالمعروف:

دهری نیکی پیل له ځانه وکړه،

ترڅو نورو د رابللو پروخت دی وینا مؤثره وي.

نیک عمل ژوندانه د بدلون لامل گرځي:

ابن القيم رحمه الله وایي:

که چیرته انسان خپله گناه په نیکی بدله کړي،

رب العزت به ورته ذلت په عزت، بدبختی او سزا په نیکمرغی او

هوساینه بدل کړي.

زړه دنرموالی اودرملنی دوه ستر لاملونه

- دقران کریم تلاوت او او په لوستنه کې سوچ فکر.
- دالله جل جلاله ذکر او یادونه.

کړسمس لمانځل

- دکړسمس لمانځلو دلیل یې دکال پیل وي !!
- دمولد لمانځلو دلیل یې درسول صلی الله علیه وسلم سره مینه وي!!

- د(مینی ورځ) لمانځلو دلیل یې دمینی زیاتوالی وي!!
- دمور ورځ لمانځلو دلیل یې دمور سره نیکی وي!!

او همداسی نور...

- خو کله چې ورته مخي ته درسول صلی الله علیه وسلم سنت تیر شی نو دپریښودو لامل یې ستوالی ښایی وایې فرض خوندی!!!!

الله جل جلاله فرمایې:

((فَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا))

د چغلی پایلې

چا یو نیک سړی ته چغلی پیل کړه هغه ورته وویل:
دری جنایتونه دی ترسره کړل:

- زما او زما د ورور ترمنځ دی اړیکې پریکړی.
- زما خالی زړه دمصرف کړ.
- زما په زړه کې دی خپل احترام کم کړ.

قناعت او رضایت:

چا چې دنیا کې په لږه رضایت او قناعت وکړ،
ټولی ستونزي به ورته اسانه شي.

ډیره دردونکی ده ځوانانو

یوسپین ږیری وویل:

ننی ځوانان اوسپنې او درانده شیان پورته کولی شي،
خودسحر په اذن سره نشی کولای چې له ځانه بږستن پورته کړي.

ستونزمنه ده

دا لازمه نده چې دځان لپاره په هر زړه کې ځای پیدا کړي،
ځکه دخلکو زړونو تنگ شوي،
بلکې یواځې داپوره ده چې ددوی په نفسونو کې دخپل احترام
دراټوکولو کوښښ وکړي.

په هر حال کې د الله جل جلاله شکر ویستل پکار دی

یونانی حکیم وایي:

مابه ژړل کله چې به خپه ابله گرځېدم،
خو هغه وخت می له ژړا بس کړل، کله چې می داسی څوک ولید
چې خپو دښتون لامله په ځنگونو گرځېده.

فرق

دهغه چا ترمنځ چې دخپلو مینوالو دشمیر دزیاتولو لپاره لیکنې
کوي، او هغه چا چې داصلاح اونیکيو دخپرولو په خاطر لیکنې
کوي دادي:

- لومړی: دخلکو دغوښتونو بندیوان دي.
- دوهم: پاچا دی که څه هم خلک یې نه پیژني.

خپلو نیمگړتیاوو ته پاملرنه:

عکرمه رحمه الله وایي:

"ماله هغه چا کم عقل ندی لیدلی چې دځان بدې پیژني، خو بیا هم له خلکو غواړي چې په علم او نیکی یې موصوف کړي".
تنبيه المغترین (ص: ۳۳).

د دښو اخلاقو ارزښت:

ابن سعدي رحمه الله وایي:

"دنفس په خوښۍ کې دښو اخلاقو خاص ارزښت دي، یواځې هغه خلک یې پیژني چې تجربه کړې یې وي".
انتصارالحق : ص (۴۶) .

د خوښوۍ او کرکۍ لامل:

څوک چې دی دکومو خوښو لامله خوښوی، دهنې دښتون لامله درڅخه کرکه هم کوي.

ستونزي او مشکلات:

شيخ الاسلام ابن تيمية (رحمه الله) وايي:
 "ناوړه پېښې، تكاليف او مشکلات ديځني او گرمي په خير دى، چې
 ترى خلاصى نشته، بايد انسان يي په راتللو غوسه، غمژن او سوچى
 نشى".

مدارج_السالكين.

رسنيو سره په تعامل کې احتياط

دناسمه خوړو په خوراک سره صحت خرابيږي،
 خو دې لارى اوفاسده کتاب په لوستولو سره عقل فاسديږي.
 (ځيرکه اوسى چې رسنى مو په عقل لوبې ونکړي).

قراني پيغام:

(وَاسْتَبَقَا الْآبَابَ ...) سورة يوسف : ۲۵
 دواړو کوښښ کو چې يوله بله مخکى دوازی ته ورسى،
 ((کله تگلاره يوه وي خو موخې او نيتونه سره جلا وي))

د دوستی انتخاب:

امام شافعي-رحمه الله- وايي:

د انسان لپاره پکار ده چې د دوستی لپاره ريښتنې او وفادره خلک وټاکي، لکه څرنګه چې د امانت ساتنې لپاره امانت داره او باوري خلک ټاکي.

[الانتقاء لابن عبد البر ۱۵۷].

عذر وړاندې کول:

که يو چاته د عذر وړاندې کولو موخه يواځې غرور او ځان خوښی له مينځه وړل وي، نو په هر عاقل واجب ده چې له هره تيروتنې او خطا سره عذر مل کړي.

روضة العقلاء (۱۸۶).

د سرلوړۍ او مشرۍ لامل:

له ابو سفیان څخه وپوښتل شو:

د څه لامله سرلوړی او د قوم مشر شوي؟

هغه وويل: له چاسره می بحث او جګړه نده کړی مګر داچې

دسولی لپاره می لار پریښی ده.

نثر الدر (٣/١٦٧).

د راز ساتنې اهميت

عمر بن الخطاب - رضی الله عنه- وایي:

چاچې خپل راز پټ وساته،

اختیار به یې پخپل لاس کې وي،

او چاچې ځان د نورو تهمت ته وړاندې کړ ، بیا دی هغه څوک نه

ملامتوي چې پده بدگمانی کوي.

د نبوی سنتو راژوندی کول:

علامه ابن عثيمين- رحمه الله- وایي:

دا څرگنده ده چې د نبوی سنتو په راژوندی کولو دوه ځله انسان له

ثوابه برخمن کیږي:

• لومړی په سنت دعمل کولو.

• دوهم سنت درازوندی کولو.

خوارج او د مسلمانانو وژنه

أيوب السخيتاني رحمه الله وايې: "خوارج په نومونو کې سره مختلف دي، خو په توره کې سره متفق دي".
يعنی ډلې او تگلارې يې سره جلا دي خو د مسلمانانو په وژنه سره يوه خوله او يوسلا دي.
الشريعة للأجري (۵/۲۷۴).

ناسمه حالات:

له مرغانو مه پوښتی چې ولی يې خپل استوگنځایونه پرېښودل،
بلکې له هغه ظروفو او حالاتو وپوښتی چې دوی يې کوچ کونی
ته اړ کړل.

نصیحت

که چیرته ستا د ورځنۍ پلان لومړنۍ پریکړه د سحر لمانځه ته
راویننیدل نوي،
نو د پاتی ورځی پلان دی هیڅ ارزښت نه لري.
(ځکه ته دکامیابی په پیل کې پاتی راغلی).

له حق څخه سرغړونه

شيخ الإسلام ابن تیمیة - رحمه الله - وایې

څوک چې حق نه منی،

الله جل جلاله به یې دباطل په منلو امتحان کړي.

پرتله له پوهی په دین کې له خبرو ډډه وکړئ

شيخ الإسلام ابن تیمیة رحمه الله وایې:

چا چې په دین کې بې له علمه او پوهی خبرې وکړي دا دروغجن

دی، که څه هم دروغ ویل یې موخه نوي.

موبایل:

دی ددعوت منبر کړه، نه دگناهونو هديره.

غریبی د پیغور سزا:

ابن سرین - رحمه الله - ته وویل شو: کله چې یې خپله شتمنی له

لاسه ورکړه، چې تاوان دی زیات وکړ.

هغه ځواب ورکړ: دا هغه گناه وه چی ما یې د څلویښت کالو

راهیسی دسزا انتظار ویسته،

بیا تری دگناه په اړه وپوښتل؟

هغه وویل: ما یو چاته دناچاری او غریبی پیغور کړي و .

جعلی دوستانه:

کوټه او جعلی ملگری دسوری په څیر دی،
کله چی زه په لمر کې یم له ما وړاندی روان وی، او کله چې تورتم
ته شم بیا ورک شي.

ورځنۍ حقیقت:

مونږ ځینې داسی اشخاص له لاسه ورکو ،
چې مړه نوی مگر په هغوی کې هغه صفات مړی شوی وي چې
مونږ به د هغی له امله خوښول.

یو سپین ږیری راته وویل:

یو وخت زه او صحت دواړه دمال په لټه کې وو، خونن زه اومال
دواړه دصحت په لټه کې یو!

له حکمت ډکه خبره

دری ډوله خلک پخپل ژوند کې مه هیروه:

- چاچې درسره په سخت او مشکل وخت کې مرسته وکړه.
- چاچې په سختو او مشکلو حالاتو کې یواځې پریځودی.
- چاچې درته ستونزې او مشکلات پیدا کړل.

داخلی نیمګړتیا

عبدالکریم بکار وایې:

دښمنان مو راته دروازی په سختی ټکوي،

خو تر هغې درانوتلو توان نلری تر څو چې مو ورته له دننه

خلاصې کړي نوي.

ګټور نصیحت

که غواړی چې په هیڅ کار ښییمانه نشی، نو هر کار دالله جل

جلاله درضا لپاره وکړئ.

د قران کریم سره تعامل:

کچیری دهغه کسانو له ډلی څخه نه یې:
(یتلونه حق تلاوته)

چې قران کریم په حق او ریښتني سره لولی،
نو لږ تر لږه د هغو له جملې خو شه:
(اقرؤوا ما تیسر منه)

هغه ولولی چې تاسو ته اسان وي
که اول او دوهم دواړه کارونه مو ونکړای شو نو بیا
(فاستمعوا له وأنصتوا)

قران ته غوږ ونیسی او چوپ شی
خو په هیڅ وخت کې له قران سره اړیکه مه شلوی.

د پند خبره:

هری کندی ته له غورځیدو څخه قدم ساتل کیږي بی له قبر څخه،
څیرکه هغه دی چې دغه کندی ته دغورځیدو لپاره تیاری وکړي،
ځکه انسان به په ټولو مخکنیو کارونه بشپیمانه وي پرته له هغی
چې د الله جل جلاله درضا لپاره یې کړي وي.

له نا امیدی ځان ساتل:

ابن القيم- رحمه الله-وايي:

دخپل حکمت له مخی الله جل جلاله دخپل بنده په وړاندی
دروازه نده تړلی، مگر داچې دخپل رحمت له وجی یې ورته دوه
دروازی پرانستی دي.

انسان او مړښت:

حيوان هعه وخت خطرناک وي کله چې وږی وي، خو انسان بيا
هله خطرناک او ضرری شي چې کله په خيټه موړ شي.

په معاصر وخت کې ستره سپارښتنه:

ابن حزم - رحمه الله تعالى -وايي:

"په حساسو مسائلو کې چوپټيا څومره غوره ده ؛ډیر خلک مو
ولیدل چې خپلو ژبو هلاک کړل خو داسی څوک مو تر اوسه ندی
لیدلی چې چوپټيا ورته زیان رسولی وي."

الرسائل: (۱/۴۰۲) .

د بدو ځواب باید بد نوی:

یو کس یحیی بن معین ته کنځل وکړل،
خو هغه ځواب ورنکړ، چا ورته وویل چې ویل دی ځواب
ورنکړ،
هغه وویل ما دا علم د څه لپاره زده کړي.

د دوستانو غدارۍ:

ځینې خلکو ماته داسې تجربه پریخوده،
چې دهغه نه په زده کړه زه کولای شم چې څنگه دهغوی په څیر
له نورو خلکو په راتلونکي کې ځان وساتم.

د نوی ورځ پیل:

کله چې دی نوی ورځ پیل کړه،
معنی دا چې الله جل جلاله دی په عمر کې یوه ورځ ددی لپاره
ورزیاته کړه، چې ترڅو توبه وباسي او خپل نیک اعمال لا زیات
کړي.

باید دغه درکړل شوی فرصت بی ځایه له لاسه ورنکړئ.

د زړه شتمنی او د مال ډیریدل:

شیخ عبد الرحمن السعدی- رحمه الله- وایي:

په ریښتنې شتمنۍ د زړه ده نه د مال ډیریدل،

خومره شتمن او مالداره دي چې زړونه یې غریب او حرصناک

وي.

بیوزلي:

حاتم الأصم- رحمه الله- وایي:

له بیوزلي او غربت څخه مه ویریره، ځکه ته الله جل جلاله له

اور څخه ویرولی یې ، نه له غربت او ناچارۍ څخه.

د الفاظو په سمه توګه استعمال

خبرې او ویناوې کیلیانو ته ورته دي،

که په سمه توګه یې استعمال وکړي، نو د ډیرو خلاصۍ خولې به

پری بندې کړي، او د ډیرو بند زړونو به پری خلاص کړي.

د زړونو ترلاسه کول:

که غواړی چې دنورو په زړونو کې احترام پیدا کړي،
نو دخپلې وینا او اسلوب معیار لوړ کړئ نه داچې په خلکو غږ
لوړوي.

ځکه باران گلونه رازرغونوی نه برېښنا.

اخلاق

اخلاق د دوکان په څیر دي،
چې قفل پې ژبه ده ، کله چې قفل خلاص شي نو معلومه شي چې په
دوکان کې سره زر دي او که سکاره.

نیک عمله دښمن درته له بد ملگری غوره دي:

سفیان بن عیینة-رحمه الله- وایي:
ځکه نیک دښمن دی خپل ایمان دی له دی منع کوی چې تاته زیان
او تکلیف درورسوي،
خو بد ملگری تاته دزیان رسیدو په اړه لا پروا وي.

تل پاتې نیکې او ګناه:

په خواله رسنیو کې دخپلو مطالبو خپرولو سره محتاط اوسئ:
که د مرګ وروسته،
تل پاتې نیکې (صدقة جاریة) نشي پریځودای، باید ګوښې وکړئ
چې تل پاتې ګناهونه (ذنوب جاریة) هم پري نږدئ،

بد بې مه ګڼه:

هغه څه بد مه ګڼه چې الله جل جلاله ستا لپاره غوره کړي،
کله د الله جل جلاله په غوروالی او انتخاب کې لوی مصلحت
پروت وي،
چې ته پری نه پوهیږي.

دیند خبره

له یوی ونی څخه یو ملیون د اور بلونی کړکې جوړیږي، خو دغه
یو کړکې کولای شي ملیون ونې وسوځوي.
لدى امله په خپل ژوند کې یو منفي کړنه مه پریږده چې ستا ملیون
مثبتې کړني له منځه یوسي.

د سرو زرو کړننې

== { ۹۵ } ==

گناهنگار ته گناه څخه د خلاصې دعا

ابن مسعود-رضي الله عنه- وايي:

کله چې تاسو يو گناهنگار د گناه په کولو وويني، دالله له لوري ورته بد دعايې مه غواړئ، او مه ورته کنځل کوي، بلکې دعا ورته وکړي چې الله جل جلاله ورته له دغې گناه څخه خلاصي ورکړي. التوبة لابن أبي الدنيا(مخ ۹۹).

د درد احساس

هغه څوک چې درد او تکليف پيژني،

په سختيو او مصبتونو کې به يې دنورو ترڅنگ ولاړ وي.

ريښتيا او دروغ

پدې خاطر دروغ مه وايه چې خلک راجذب کړي او تا خوښ کړي، او له ريښتياو مه ويرېږه که څه هم خلک له تا ليري کوي، ځکه دخپل ځان او نورو سره ريښتنولي يو ستر هدف دي

عمل:

مالک بن دينار -رحمه الله- وايي: "عمل د نه قبلیدو ویره سخته ده دعمل له کولو نه".

بد گمانی:

په ټولنه کې یوه بشری کړي داسي ده، چې خلکو ته یواځی
د نیمگړتیا په نظر گوري،
خو خپلو ځانونو ته بیا دکمال په نظر گوري.

منفی کړنه:

زمونږ ټولنه دسترگو پر ځای په غوږونو لیدل کوي.

ریښتني نیمگړتیا:

دا عیب ندی چې یو څوک دی له تا څخه غوره وي،
بلکی عیب دا دی چې ته دهغه سمعت (حیثیت) دنورو په وړاندی
خرابوی،
دا ځکه چې ته نشی کولای دهغه په څیر ځان جوړ کړي.

چغلی:

که غواړي وپیژني چې خلک ستا په غیاب کې ستا په اړه څه وایي،
نو هغوي ته غوږ شه...!
چې ستا په حضور کې دنورو په هکله څرنگه خبري کوي.

هدف باید واضح وي:

ځکه دکاميابي په وړاندي ستر خنډ دموخو ناڅرگندتيا ده.

په نیکو کارونو کې تيزي:

کله چې د يو چا پر مخ دخير او نيکي دروازه پرانستل شي،
نو بايد دهغي په لوردی تيزي وکړي،

ځکه دا نه پوهيږي چې کله يې پر وړاندي تړل کيږي.
کتاب الزهد للإمام أحمد-رحمه الله-

په گناه استمرار:

په وړو گناهونو هميشوالي انسان دلويو او کبيره گناهونو کولو ته
اړ باسي

له گناه ځان ساتل:

گناهونه سپک مه گڼه،

ځکه کله دوږي گناه پيل هم ژوند د ختميدو لامل وي.

د رب لویی:

دگناه کموالي او وړکوالي ته مه گوره،
بلکې دهغه رب لویی او عظمت ته وگوره چې ته یې نافرمانی
کوي.

دگناه زیان:

ابن القيم-رحمه الله-وایي:
کله چې گناه په پټه ترسره شي نو زیان یواځي گناهگار ته وي،
خو کله چې په ښکاره وي نو بیا یې زیان دټولني ټولو وگړو ته
رسي.

چاپلوسی:

ځینې اشخاص تاته مخلص نوی،
یواځی خپلو گټو دی ته اړ کړي وي چې تاته اخلاص وښايي،
کله چې یې پرتا پوری تړلي گټې تغیر شي، نو اخلاص یې هم ورسره
تغیر وکړي.

د دنیا ازموینه:

مونږ تل په دنیا کې په ازموینه کې یو،
هره شیبه کیدای شي چې له مونږ څخه د امتحان پارچه واخیستل
شي او هغه ځانگړې وخت پای ته ورسې چې دالله جل جلاله له
لوری ټاکل شوي،
نو....

خپلې پانې ته پاملرنه وکړه او د بل پانې ته له کتو تیر شه.

د خلکو تعامل:

- په ژوند کې به له دوه ډولو خلکو سره مخامخ کېږی:
- لومړي هغه دي چې ستا دښه سپړیتوب او خدمت
له وجی ستا قدر او احترام کوي.
 - دوهم هغه چې ستا ښه سپړیتوب او خدمت یواځی
دځان په گټه استعمالوي.

د نورو په اړه فکر:

خپله خبره په خپل ځان تجربه کړه،
مخکي له دینه چې دنورو په نفسونو یې ورتک وهي.

د سرو زرو کړننې

{ ۱۰۰ }

دهغه چا په څير شه!

چې په ليدو دي خلک ووايې،
(لاتر اوسه په نړۍ کې ښيگره شتون لري).

دنيکۍ بدله:

له سکندر پاچا څخه وپوښتل شو:
په پاچايې کې دي کومه يوه لاسته راوړنه ده چې ته پرې ډير
خوښ يې؟
هغه وويل: پدې توانيدل تر څو هغه چاته غوره بدله ورکړم چې له
ماسره يې نيکۍ او احسان کړي.

د خلکو رضاييت:

دکاميابي راز نه پيژنم،
خو دناکامي راز دټولو خلکو درضايت هڅه ده.

د سرو زرو کړننې

== { ۱۰۱ } ==

د غم او کړاو لامل:

ابن القيم رحمه الله وايي:

کړاوونه، غمونه، اوسوچونه د دو لارو مينځته راځي:

- د مال حرص او له دنيا سره مينه.
- په عبادت او نيکيو کې سستوالي.

((عدة الصابرين : ۲۵۶))

د الله جل جلاله ذکر:

نيکمرغي، ډاد، سکون، اونفسي راحت يواځي دالله جل جلاله په ذکر(يادونه) کې دي.

د بدبختيو لامل:

دټولو بدبختيو لامل دالله جل جلاله له ذکر(ياد)څخه مخ اړونه ده.

مخ بدلونه:

خلک هره ورځ خپل مخونه بدلوي، نو خپل ارزښت دخلکو په مخونوکې مه گوره!.

له ژوند نه زده کړه!

زیاتره ستونزي او مشکلات له دو لاملو مینځته راځي:

- بدگماني.
- ضد او عناد.

نبوي رڼا:

ابن تیمیة-رحمه الله- وایي:

کله چې هم خلکو خپله اړیکه له نبوی علم سره شلوي،

دفتنو په تورتمیو کې ښکیل شوي،

بدعات او ناروا کړنې مینځته راغلي، او د خلکو ترمنځ شر پیدا شوي.

ښه او بد:

عقلمند یواځې هغه ندي چې دښو او بدو توپیر وکړي،

بلکې عقلمند هغه دي چې دښو پیروي وکړي اوله بدو ځان وساتي.

د سرو زرو کرښې

{ ۱۰۳ }

د نیکمرغۍ بشپړتیا:

د انسان نیکمرغۍ په دري شیانو بشپړېږي:

- د گناه څخه وروسته توبه ویستل.
- د نعمت شکریه اداء کول.
- په سختۍ او تنگستیا صبر کول.

بريالی دوستي:

بريالی دوستي دسترگي او لاس داړیکې په شان ده،
کله چې لاس درمند شي سترگه اوښکه تویوي، او کله چې سترگه
اوښکه توي کړي نو لاس یې پاکوي.

لویه لاسته راوړنه:

له یو حکیم څخه وپوښتل شول:
په ژوند کې د انسان تر ټولو لویه لاسته راوړنه کومه یوه ده؟
هغه په ځواب کې وویل:
په ژوند کې د انسان تر ټولو ستره لاسته راوړنه دا ده چې په غیاب
کې یې خلک په ښو (نیکه) یاد کړي.

د سرو زرو کړنې

{ ۱۰۴ }

د اړينو خلکو سره مرسته:

ابن القيم - رحمه الله - وايي:

خلکو دستونزو حلولو او هغوي د اړتياو پوره کولو خوند هغه
څوک پيژني چې تجربه کړي يې وي.

اخلاقي ناروغي:

ناروغي يواځې په بدن پوري نده تړلی،
بلکي اخلاقي ناروغي هم شته. کله چې د بداخلاقه انسان وليد نو
دالله جل جلاله له درباره ورته روغتيا وغواړه،
او دالله ډيره زياته شکريه اداء کړه چې له دغه مرضه يې ژغورلی
يې.

رب د نافرمانی لامل:

که چيرته انسان دخپل رب لوی او عظمت پيژندلي، نو هيڅکله به
يې هغه دنافرمانې جرأت نوی کړي.

د سرو زرو کړنې

== { ۱۰۵ } ==

ژوند:

د ژوندانه په نظام کې:

- نه بشپړه خوشحالي شته.
- او نه تل پاتی غم.

چوپتیا:

یو حکیم وایي:

انسان خبرو د زده کړی لپاره دوه کاله ته اړتیا لري، خو د چوپتیا د زده کړی لپاره پنځوس کلونو ته اړتیا لري.

ځینې خلک:

ځینې خلک دمصنوعي ونو په څیر وي، چې هرڅومره یې دښیګڼو په اوبو یې خړوب کړي خو بیا هم میوه نه نیسي.

د خلکو کړنې:

ویناوې کله دروغجنې وي خو کړنې تل حقائق وایي، له ځینو حالاتو ډیره مننه، چې ماته یې دبشریت ریښتونې څیره

د سرو زرو کړنې

[۱۰۶]

څرگنده کړه.

نورو د مشاعرو خیال ساتل:

د خلکو له احساساتو سره لوبې مه کوه
شاید ته پدغه لوبه کې بریالي شي،
خو خپل خواو شاه دوستان به دژوند په اوږدو کې له لاسه
ورکړي.

سپي او غرڅنۍ:

سپي له غرڅنۍ څخه وپوښتل ته ولی په ځغاسته کې هميشه له
ماڅخه مخکې يي؟
هغي ورته په ځواب کې وويل: څه دخپل ځان لپاره منډه وهم او ته
يي دخپل بادر لپاره!.
که دحق لپاره له ځان څخه غرڅنۍ نشي جوړولي نو دباطل لپاره له
ځان څخه د پردیو سپي مه جوړوه.

دري شيان:

په دري شيانو کې ګټه نشته:

- دولت چې د بخیل په لاس کې وي.
- توره چې د بوزدل په لاس کې وي.
- قلم چې د منافق په لاس کې وي.

راتلونکي وخت:

علي - رضي الله عنه- وايي:

په تاسو داسي وخت راتلونکي دي چې:

- مشر به مو ګناهنگار وي،
- عالم به مو منافق وي،
- کشر به مو د مشر احترام نکوي،
- مالدار به مو د غريب مرسته نکوي.

دکینه ګر انسان نښې:

لقمان حکيم وايي:

د کینه کونکي درې نښې دي:

- کله چې يې ملګري پناه وي غيبت يې کوي،

د سرو زرو ګرښې

{ ۱۰۸ }

- چې حاضر شي چاپلوسي يې کوي،
- په تکليف او مصبت يې خوشحاليږي.

يو حکيم وايي:

دخلکو سره تعامل د ليدلو اخلاقو په بنياد وکړه،
نه دهغو خبرو په بنياد چې دهغوي په اړه يې له خلکو اورې،
ځکه ډير ځله اوريدلي خبرې دهغوي ريښتونې تمثيل نکوي.

انسانيت:

انسان چې کله انسانيت هير کړي، بيا له حيوانه هم بدتر شي.

نيک عمله دوست:

ابن القيم-رحمه الله- وايي:
نيک عمله دوست درته له خپله ځانه غوره دی، ځکه خپل نفس
درته په بديو امر کوي،
او نیک عمله ملگری درته تل په نيکيو امر کوي.

د سرو زرو کړنې

== { ۱۰۹ } ==

دنورو ناوړه کړنې باید ستا د بد خوی لامل نشی

کله چې له یو هیواده ځنگل جوړشي ، نو دا مهمه نده چې ته دی
هم د هغوی په خیر حیوان شي.

د خپل ځان احترام:

د خپل ځان احترام به دی کله دیته اړ کړي، ترڅو پخپل ژوند کې
له ډیرو خلکو سره اړیکې وشلوي.

کله په ناخبرۍ کې راحت وی

ټول هغه څه چې مونږ یې پیژنو زړه نه په ارامه کوي،، کله کله
د زړه سکون د ځینې کارونو په نه پیژندلو کې وي!

له تا سره مینه لري:

ځینې خلک ستا خطاگانې او تیروتنې پلټي،
ترڅو له تا رخصت شي.

او ځینې نور بیا ستا له تیروتنو سترگې پټوي، ځکه له تا سره مینه
لري!

په خلکو کې لوړ او عالي هغه دی
((چې دخلکو په اړه کمې خبرې کوي))
او پاک نفسه هغه دی
((چې په خلکو نیک گمان کوي))
او تقواداره هغه دی
((چې دخلکو په خدمت او مرسته کې هلې ځلې کوي))

وفادری او انسان:

سپې ته درې ورځې ډوډي ورکړه،
تر درې کالو پوري به د یاد ساتي.
انسان ته درې کاله خوراک ورکړه، په درې ورځو کې به د هیر
کړي.

د خپلوانو ناوړه سلوک

د خپلوانو دغدر او د هوکو څخه مه حیرانیږئ،
ځکه له تاسو مخکې، یوسف علیه السلام سره خپلو ورونو د هوکه
وکړه،
سره لدې چې هغه یو پیغمبر دي.

د لمونځ اهتمام:

سعيد بن المسيب - رحمه الله - وايي:

د دیرشو کلونو راهیسي مؤذن اذان ندي کړي مگر داچې څه په
جومات کې موجود يم.

له ځينو خلکو مرسته مه غواړه:

دڅلورو کسانو نه د هيڅ شئ په اړه مرسته مه غواړه سره لدی چې
دمشکل حل دي دهغه په لاس کې وي:

- کينه گر.
- منافق.
- ذليل.
- بخيل.

خیانت:

په وړاندي دی دپاونکې زمرې غوره دي له دینه چې ترشاه دی
خاينه گیدړه وي

فتوی ورکول:

دهغه چا کار دي چې اهلېت يې ولري:
امام مالک - رحمه الله- وايي:
ما تر هغې فتوی نده ورکړې چې ترڅو زما لپاره اويا کسانو هغې د
وړتيا او اهلېت گواهي نده ورکړي.

پټه کینه

که چیرې خلک دخپل ځان په اړه دنورو د زړونو له ارادو خبر
وي، نو له یو بل سره به توری په لاس مخامخ شوي وي.

دعلم اهمیت:

امام أحمد بن حنبل - رحمه الله- وايي:
انسان علم ته له خوراک او څښاک زیاته اړتیا لري،
ځکه خوړو او اوبو ته په ورځ کې یو ځل یا دوه ځله ضرورت
پیدا کیږي،
خو علم ته دخلکو اړتیا هغوي دساه اخستلو په شمیر ده.

هوساینه:

أبوالدرداء-رضي الله عنه- وايي:
دهوساينې او اساني په وخت کې الله جل جلاله راوبله شايد چي
دمشکل او سختي وخت کې دعا قبوله کړي.

په علم عمل:

أبوالدرداء-رضي الله عنه- وايي:
ترهغې عالم نه شي جوړيدای ترڅو چې متعلم ونه اوسي، او
ترهغې متعلم نه شي کيدای ترڅو چې په زدکړي علم عمل ونه
کړي.

خه له دی ډیر زیات ویریږم چې کله دخپل رب په وړاندی
دحساب لپاره ودیریږم اوماته وویل شي: "چې تاپخپل زدکړي علم
خه عمل کړي؟".

د اسلامی امت راتلونکی:

شیخ ابن باز-رحمه الله- وايي:
دا امت به ناروغه وي خو مري نه، په غفلت کي به وي خو ویده
کيږي نه.

مه نا امیده کېږي...

خپله سرلوړي او عزت به هله وويني چې کله د خپل رب لور ته

ستانه شوي،

ځانونه مو اصلاح کړه، او دخپلو ورونو مرسته مو وکړه.

يحيى بن أبى كثير- رحمه الله- وايي:

علم په جسمي راحت نه ترلاسه کېږي.

وصلي الله وسلم وبارك على عبد الله ورسوله محمد، وعلى

آله وأصحابه أجمعين

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library